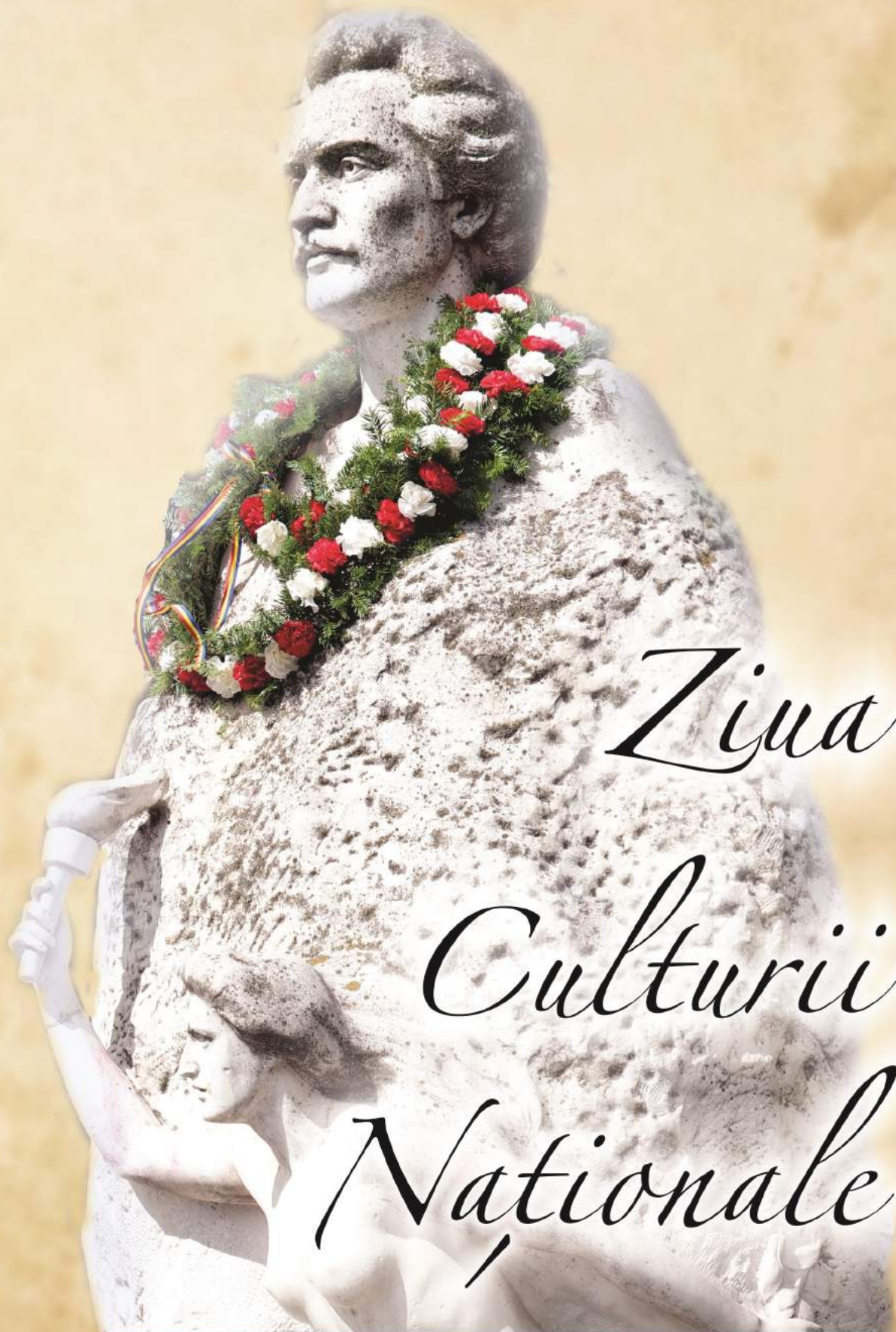




# DUNĂREA DE JOS

250  
IANUARIE  
2023

consiliul județean Galați ● centrul cultural „dunărea de jos“



*Ziua  
Culturii  
Naționale*

revista

# DUNĂREA DE JOS

**EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI**

**PREȘEDINTE: Costel FOTEA**

**CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS**

**MANAGER: Vali Viorel SANDU**

**REDAȚIA:**

**Redactor șef: Florina Zaharia**

**Redactori:** Alina-Simona Dragomir, Laura Dumitrache,

Eduard Mihalcea, Adrian Doru Nica, Costel Radu.

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției ([www.ccdj.ro](http://www.ccdj.ro)) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

**REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:**

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,

e-mail: [office@ccdj.ro](mailto:office@ccdj.ro)

ISSN: 1583-0225

**Revista poate fi procurată de la sediul redacției.**

**Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:**

**[https://www.ccdj.ro/editura\\_revista.html](https://www.ccdj.ro/editura_revista.html)**



# Ziua Culturii Nationale

15 ianuarie 2023

## MIHAIL EL MINESCU



# Vorbim eminesciana și punctum

Eminescu nu s-a născut din neant, el a fost sublimarea unei trăiri milenare unice și irepetabile, a acelei înfățișări anume în fața lui Dumnezeu care, în altă parte decât aici, la Dunăre, Carpați și Marea Neagră, nu ar fi fost posibilă. Dacă-l rupi pe Eminescu de poporul său, îl rupi de propria lui esență. Eminescu suntem noi. „Dacă poporul nostru dispare de pe lume și rămâne o carte a lui Eminescu, lumea va ști cine au fost românii”, scria Mircea Eliade. Eminescu este expresia cea mai cuprinzătoare a spiritului românesc, de aceea, în mare parte, este intraductibil. Ca și prietenul lui, Ion Creangă. Cei doi, poetul și povestitorul, primul, făuritorul limbii literare, cel de-al doilea, corifeul limbii vii a poporului de rând, au împărțit aceeași jumătate de veac, al XIX-lea, tocmai pentru că nimic în viața acestei nații nu este întâmplător, după cum nu este întâmplător că provincia românească în care au văzut cei doi lumina zilei a fost Moldova.

Un ardelean veritabil, excelentul român Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române spunea într-o alocuțiune că Țara lui Ștefan cel Mare a fost hotărâtoare în formarea, și mai ales, dănuirea în milenii a poporului nostru, întrucât ea a acoperit intrarea dinspre Est și a stat mereu în calea tuturor hoardelor invadatoare, și pentru că prima armă care s-a ridicat împotriva cetelor migratoare, a tătarilor, a turcilor, a slavilor și a tuturor prădătorilor aici s-a plămădit și s-a ridicat, prin brațul încercat al țăranului care era și soldat totodată, și rapsod, și cronicar în același timp, cântându-și dorul și speranța și puținele bucurii stând cu mâna stângă pe plug și cu cea dreaptă pe sabie. Moldova a fost pavăza întregului neam.

Dinspre Soare-Răsare și Miază-Noapte ne împresurau valurile mării slavice, de la Miază-Zi, turcii cu iataganele și șalvării lor, iar de la Soare Apune, ungurii și nemții și Cavalerii Teutoni și alte neamuri, și, cu toate acestea, în toată această lungă eră ce s-a așezat peste noi după retragerea romană și până în acest an al pășirii în al doilea Centenar al Marii Uniri, românul de la Oradea, cu cel de la Constanța, cu cel de la Timișoara, de la Cluj, de la Cernăuți, de la Iași, de la Galați, de la Chișinău sau de la Tiraspol s-au înțeles în aceeași limbă, sfânta limbă românească. Degeaba au încercat unii să prăvălească între frați stânci întregi de pseudo-dicționare, pentru că noi, toți, suntem „de-o mamă/ de-o făptură și de-o seamă”, cum zicea un alt moldovean, Vasile Alecsandri. Dar mai ales pentru că Dumnezeu ni l-a hărăzit pe marele și neîntrecutul făuritor de limbă literară, Mihai Eminescu.

Să-i dăm, mai întâi, dreptate lui Ioan-Aurel Pop, da, Moldova a fost întâia pavăză a ființării noastre, dar nu numai atât, de vreme ce, iată, nu numai pe Ștefan cel Mare l-a avut ea, dar și pe Eminescu și pe Creangă și pe Alecsandri și pe Sadoveanu și pe mulți alții. Între toți aceștia și între ceilalți care s-au înălțat la hotare de neam și de spirit, Domnul Eminescu a fost cel care ne-a dăruit limba noastră cea de toate zilele.

Secole la rând înaintea lui prin cancelariile de sub cerul liber, în care se negociau miorițele, și doinele, și baladele, la adăpost de stâne sau luminișuri de poieni, pe la șezătoare sau priveghi, limba noastră se țesea cu fiecare vorbă, cu fiecare șoaptă, cu fiecare vers. Dar mai erau

și chiliile cu miresme de busuioc și zvon de rugăciune, mai erau și școlile cu dascălii desculți, dar plini de dragoste de țară, mai erau, de asemenea, și celelalte cancelarii, adevărate, cele domnești cu monahi sau boieri deprinși la călimări și hrisoave, pre numele lor Axinte Uricariu, Azarie, Miron Costin, Isaia Cronicarul, Macarie, Ion Neculce, Grigore Ureche, truditarii dintâi ai limbii noastre îmbogățite cu fiecare rând nou pus pe manuscris sfințit la lumânare sau trecut prin prezele năzdrăvane ale tiparniței neamțului Gutenberg.

De ce avem noi cele mai frumoase balade din lume, de ce cuvântul *dor* nu există decât la noi (și poate că și în ceruri), de ce versul și viersul românului sunt atât de prețuite de adevărații cunoscători ai vieții popoarelor? Pentru că limba română pare anume izvodită, ca și cum ea ar fi fost mai întâi sortită comunicării divine și pentru că zeii, de la Zamolxis încoace, văzându-ne cu câtă evlavie intram în biserici de lemn mirosind a freamăt de stejar și a cânt de ciocârlie, au început să iubească atât de mult acest popor, încât ne-au oferit nouă graiul lor.

Limba noastră poate să cuprindă, în egală măsură infinitul și neființa, viața și moartea, speranța și deznădejdea. Nu exista nimic omenesc pe care limba noastră să nu-l cuprindă. Cât de emoționant povestea marele meu prieten, Grigore Vieru, parcă îl aud cum îmi spunea: „Viorel, tu știi, casa mea era lângă Prut, dincolo, și, mic fiind, când ne învățau la școlile sovietice despre limba moldovenească, îi auzeam pe țăranii de aici, de la voi, vorbind la muncile câmpului. Și ei ziceau, îndemnând cu năduf boii plugului „Dii, boală!”, dar și ai noștri, din sat, tot la fel ziceau, „Dii, boală!”, și atunci mă întrebam care-i limba românească și care-i limba moldovenească?”

Mai bine de o jumătate de mileniu truditarii anonimi ai rostirii române și, mai apoi, scriitorii din toate provinciile noastre au ridicat direct din țarină o limbă, cea profundă, a neamului, au îngrijit-o și au pus-o în slove din ce în ce mai luminoase, dar mai ales au apărut-o împotriva tuturor graiurilor străine sosite pe aici pe șei de cai înfometate, ori fără patrie, ori nechezând la margini de imperii tot mai nesătule. Noi am învățat să ne retragem în codri, dar mai ales în limbă. În slovele ei am ticiuit și „Miorița”, și „Meșterul Manole”, și toate basmele cu *Prâslea cel Voinic*, și „Viață fără de moarte și tinerețe fără de bătrânețe”. Și în toată această lungă eră de supraviețuire am grațit la fel și la Dunăre, și în munți, și dincolo de ei, și peste granițe trasate de alții, aceeași limba, cu aceeași voință, cu aceeași neclintită identitate.

Când voievozii reușeau o izbândă în fața cotoptitorilor, ei au luat obiceiul să ctitorească de îndată o biserică sau o mănăstire, pentru a-i mulțumi lui Dumnezeu pentru dreaptă încurajare în luptă, dar și pentru a avea unde să ascundă comoara cea mai de preț a neamului, limba, căci ei știau că acolo, lângă icoane și învăluită în rugăciune, cel mai bine putea fi păstrată ea în veacuri.

Nu există în spațiul acesta măsurat cu pas de cneaz de la Nistru pân' la Tisa, peste Carpați și peste brâul de ape al Dunării milenare decât o singură limbă, și aceea este limba lui Eminescu. Vorbim eminesciana și punctum.

Și vine unul hrănit cu lapte și miere din glia asta bătătorită de hoarde trecătoare, strâns la sânul țării, precum toți fiii săi, și ni-l ascunde pe Eminescu în debaraua nemerniciei sale și mai și spune: „Româna este o limbă pe care trebuie să încetăm s-o mai vorbim... sau s-o folosim numai la înjurături”. Unii s-au cutremurat, alții s-au infuriat, alții au tăcut, ba chiar l-au aplaudat, dar niciunul nu s-a ridicat pentru a-l lua frumușel de gulerul scrobite în făina românească și a-l conduce până la prima graniță, pentru a-i spune: „Ia întinde-o, măi, acesta

(căci despre un filosof cu papion era vorba) și vorbește limba pe care o vrei dumneata acolo unde oi vedea cu ochii!” Și pentru a-i trage și o înjurătură, că tot spunea el că doar la asta e bună limba noastră.

De aproape trei decenii, atacurile la limbă, neam și identitate românească s-au tot întezit la suflarea ascunsă a unor finanțări externe cu diabolice scopuri. Nu ne ocupăm însă de acestea acum, căci mult mai periculoase, mai distrugătoare și mai parșive ni se par atacurile care vin dinspre noi, cu voia sau fără de voia noastră. Dacă multă vreme înainte, biserica a fost aceea care ne-a apărat limba, de câteva secole bune, școala este aceea care și-a asumat rolul principal în transmiterea ei tinerelor generații. Astăzi însă, nici școala nu mai e ceea ce a fost. În locul unui Spiru Haret, întemeietor de școala nouă și vajnic apărător al ei, tot felul de „reformatori”: contemporani, fie impotenți, fie răuvoitori, au distrus în așa măsura școala românească, încât în ea abia mai încap Eminescu, abia mai încap ceilalți truditores ai limbii noastre cea de toate zilele. Așa de rău se învață azi limba și literatura noastră, încât elevii se roagă la Dumnezeu să nu le pice Eminescu la bacalaureat sau la alte examene importante.

Dacă iubirea de carte era un mit al nostru prin secolele trecute, astăzi ea a devenit aproape un dușman. Dacă vede cineva o bibliotecă într-un apartament de astăzi, el e tentat să se mire și să se întrebe: „Ce-o fi în capul ăstuia, din ce vremuri vine?” În schimb însă, am devenit un popor de scriitori, mai fiecare român, de la foarte mic la foarte mare, din marile orașe sau din cel mai îndepărtat sat, scrie cu înverșunare și cu mare spor, zi de zi, ceas de ceas. Scrie pe „facebook” și pe celelalte multe alte invenții ale erei virtuale. Dar scrie agramat, strâmb, impardonabil. Limba româna suferă enorm sub presiunea celei engleze, sub presiunea lipsei de cultură, care ne reduce vocabularul la doar câteva cuvinte, și acelea tot mai prescurtate și barbarizate după placul „creatorului” virtual.

Depășită de inconsistența noilor ideologii educaționale, în mare parte de sorginte neomarxistă, școala aproape că nu mai are nicio șansă la reabilitarea și la relansarea luptei pentru sănătatea și frumusețea limbii române. Au mai rămas, totuși, pe baricade instituțiile de căpătâi ale rostirii și scrisului românesc, Academia Română și Uniunea Scriitorilor din România, în primul rând. „Uniunea Scriitorilor din România, ca organizație de breaslă a profesioniștilor literaturii și moștenitoare a tradiției cultivării limbii române, își manifestă profunda îngrijorare față de degradarea continuă a limbii române folosite în spațiul public, ca și a nivelului cultural general, în special din partea celor care, prin rolul lor social, sunt luați drept exemple de către categorii largi de cetățeni” - se scrie într-un recent comunicat al USR. Este un semnal de alarmă care ar trebui să ne trezească pe toți și să ne alinieze într-un front comun pentru apărarea limbii române. Susțin cu toată tăria această luptă, mai ales că, de acolo, din profunzimea cerului din care ne veghează, prietenul meu Grigore Vieru îmi tot șoptește:



Suntem în cuvânt și-n toate  
Floare de latinitate,  
Sub un cer cu stele sudice!  
De avem sau nu dreptate,  
De avem sau nu dreptate,  
**Eminescu să ne judece!**

# 33 + 3 spre psihic, spre învelișurile mentale

**H**anna Bota s-a născut pe 7 iulie 1968, la Cluj Napoca. Este licențiată în teologie (1999) și în filologie (2003), absolventă a unui master în etnologie și folclor (2004) la Universitatea din București, doctor în antropologie culturală la Universitatea de Vest din Timișoara (2012).

Volume de poezie: *Candidați pentru ploaia târzie* (1994), *Dincolo de sine* (1997), *Ultimele poeme închipuite ale lui VV în transcriere imaginară de...* (2003), *Elogiul pietrei* (2004), *Jurnalul unui nabi* (2007), *Don't play with the snakes*, (2008, antologie de poezie tradusă în engleză, lansată la Calcutta, India), *Poeme pentru Yerutonga* (2010), *Omul și piatra* (2013), *Poeme hindice* (2013), *Imperfecțiunea perfectă*, poeme în dialog cu sculptura lui Peter Jecza (2018) tradusă și editată în turcă: *Kusursuz kusur* (Istanbul, 2019), *33+3. poemele copilăriei* (2020). Apare în antologii traduse în engleză, franceză, maghiară, slovacă, slovenă, cehă, turcă, spaniolă, coreeană.

Volume de proză: *Tabla de șah* (2006), *Maria din Magdala* (2007), *Cronicile memoriei* (2010), *Maria di Magdala* (2010, Ravenna, Italia, traducerea în italiană a romanului *Maria din Magdala*), *Ultimul canibal. Jurnal de antropolog*, Editura Cartea Românească (2011), *Dansând pe Gange* (2013), *Ultimul canibal*, ediția a doua, *Polirom* (2015), *Când în fiecare zi e joi*, roman distopic (2016), *Trei femei, cu mine, patru*, Ed. Cartea Românească, 2022.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj.



**Pornind de la zicala „a nu-și mai încăpea în piele”, credeți că poezia are funcțiile ei proprii în organismul uman, să zicem ca un al patrulea strat al pielii după hipoderm, sau zace liberă în jurul nostru, unde poate fi zărită pe lucrurile din preajmă?**

Îmi dau seama că stau de vorbă cu o poetă: întrebarea în sine e metaforă curată. N-am localizat niciodată poezia atât de „anatomo-biologic”, nici n-am zărit-o „așezată” pe obiecte. Nu că n-ar putea fi validă această imagine: poezia poate orice, căci poetul, fuga-fuga după ea, o poate descoperi în varii locuri, în varii moduri. Aș zice că zicala de mai sus are de-a face cu anumite stări emoționale exuberante care, da, pot fi propice scrisului și pot transforma trăirea în poezie, dar *nu sunt* poezie. Deși, metaforic, de ce nu ar fi? Aș putea fi de acord cu orice formulare, realitatea e că n-aș vrea să mă las furată de sugestie și să mă îmbrac cu un strat de dermă poetică pe care până acum n-am sesizat-o; în schimb, aș transfera funcțiile poeziei spre o zonă mai puțin anatomo-tactilă sau kinestezică, și anume, spre psihic, spre învelișurile mentale...

Poate se datorează faptului că scriu proză, poate e structura psihicului meu, poate ține de personalitate, dar nu scriu o poezie vaporosă, florală, plutitoare, ci scriu poeme ceva mai tăioase, mai penetrante, cu gândul de a lăsa urme. Caut să înfig versul mai adânc, să trec de straturile protectoare, tăind, despărțind, încercând să-l pun pe gânduri pe cititor, să rămână agățat de un cuvânt, o imagine; pentru că eu însămi intru în depozite mai adânci, ca să scot de acolo cuvântul, și prefer esențele mai tari, exotice, neobișnuite. Nu pentru a fi originală neapărat, ci pentru a fi relevantă, caut ca poezia să aibă miză, nu doar să mă exprim de dragul de a se mai auzi încă o voce „pe piață”. Dacă reușesc sau nu, asta e o altă discuție, aici e treaba criticilor să se pronunțe. În esență, nu

vreau să-l răsfaț pe cititor cu cuvintele, nici să învălui sau să provoc reverie, nu-l leagăn într-o pătură pufoasă, nu-i dau odihnă (deși nu zic că ar fi ceva nepotrivit, ci doar că nu e ceea ce caut eu). Vreau ca omul să plece mai departe cu un gând care cere răspuns, cere căutare, cercetare și cunoaștere a lăuntruului, chiar dacă deseori e doar o bâjbâială. Deci nu dau răspunsuri, căci e neavenită postura de pedagog în literatură, știu că răspunsurile primite de-a gata se uită, ci caut să provoc o căutare a propriilor răspunsuri, acelea care îți rămân pe viață. Ca niște revelații. Și nu caut asta doar în poezie, ci și în proză, deși acolo textul e mai elaborat, pe când poezia sintetizează.

**Poezie reazem sau poezie evadare?  
Ce nuanță a poeziei v-ajută să vă țineți  
firea?**

Nici, nici: nu mă reazem pe poezie și nici nu evaderez în ea ca să fac față realității. Și nu-mi „țin firea” prin poezie, e invers: pentru că îmi țin firea, pot apoi să transform unele „găsiri” în poezie.

Poate că, la începuturile mele ca autoare, poezia va fi avut un oarecare rol cathartic: scriind, mă purificam de poluarea psihică prin care contingentul mă lua în stăpânire, obligându-mă să slujesc realitatea solicitantă de fiecare zi. Dar, cu timpul, am învățat metode mai eficiente de catharsis, poezia rămânând un canal tot mai curat prin care transmit ceea ce găsesc valoros în procesarea subiectivă a vieții, către cei care parcurg același traseu existențial: posibili receptori care pot descoperi, la rândul lor, în mesajul meu, ceva potrivit pentru propria lor cale. E vorba de împărtășire. În felul acesta, aduc la suprafață ceea ce este ascuns, ca să-l fac vizibil pentru cei care pot recunoaște aceste trăiri, regăsindu-se în cuvintele mele. Are loc astfel o salvare reciprocă, eu salvez acele adâncuri, care, fără exprimare, n-ar fi ajuns la suprafață, ceilalți se regăsesc și



„îngropă” (sau sădesc) în ei înșiși, conștient sau nu, ceea ce eu ofer. Se creează o relație de congruență, nu e nimeni deasupra celuilalt, eu slujesc un bine care mi se întoarce, ceilalți primesc o „provocare” care îi îmbogățește. Chiar dacă e vorba de cei puțini, căci „puțini sunt cei ce merg pe calea strâmtă” – spun scripturile.

**Metafora polivalentă: cea care te îmbrânțește violent în realitate și cea care te orientează în afara ei. Este metafora un mijloc de apărare? Există poezia capabilă să-ți zdruncine echilibrul interior?**

Da, poezia poate și ar trebui să zdruncine ceva în tine, dar nu echilibrul interior, ci tocmai structura dezechilibrată care s-a cimentat în timp. Astfel, poezia – sau, mă rog, ceea ce te atinge prin ea – ar trebui să alinieze corect ceea ce s-a sfărâmat. E adevărat că „ceea ce s-a cimentat în timp” în fiecare dintre noi ar putea fi perceput ca având un oarecare echilibru interior, un anume calm al obiceiului, o anume zonă de confort confundată cu echilibrul real. Însă e doar un surogat care, dacă întâlnește o nouă întrebare, o nouă provocare, cade și se împrăștie. Cum amestecarea pieselor unui puzzle incorect așezate e necesară pentru o ulterioară construire corectă a imaginii, așa are loc și această zdruncinare. Căci dacă omul are un echilibru interior adevărat, poezia nu-l va sfărâma, doar îl va întări și mai mult. Poezia adevărată, indiferent ce cuvinte folosește, este în armonie cu frumosul, cu adevărul, cu echilibrul, cu ideea de aliniere, cu axul central al ființei.

**Sunt poeți care scriu cu seva copacilor, și poeți care scriu cu ce rămâne din propriul trup. Cu ce e scrisă poezia dumneavoastră?**

Sunt din nou ademenită în metaforă. Or, aici e un interviu, nu e poezie, chiar dacă întrebările sunt poetice. Așa folosesc câteva noțiuni neurologice ca să explic puțin cum

scriu eu. În primul rând, scriu cu luciditate: cuvintele fac parte din zona emisferei stângi a creierului, care e zona limbajului, a lucidității, a matematicii, a rațiunii. Emoția, fiind localizată în sistemul limbic, are nevoie de o anumită stare (numită *inspirație*, *intuiție*, *iluminare* etc.), ca moment al transferului ei spre zona de exprimare. Așa că, având o oarecare practică de-a lungul anilor, reușesc să recunosc momentele de inspirație, să susțin starea printr-o atenție și o hrănire adecvată a momentului de manifestare. Prin urmare, poezia mea e o trăire subiectivă transferată în limbaj. Apoi, urmează o muncă de șlefuire, căci am priceput că la cititor ajunge doar ceea ce am pus efectiv pe hârtie, nu ce am *intenționat* să pun: el nu va putea citi ce „aș fi vrut să transmit”, ci doar ceea ce chiar *am reușit* să transmit. Aici există o demarcație esențială între nivelurile poetice: ce vrei să transmiți și ce reușești cu adevărat. Căci dacă rămânem în zona gri, a amestecului dintre intenție și reușită, cititorul se va pierde în ceață, nu din cauză că intenția, inspirația, ideea nu ar fi fost bune, ci pentru că transformarea lor în mesaj a eșuat.



**Sunt multe voci care condamnă poezia zilelor noastre. Niște nonsensuri adunate pe o bucată de hârtie, spun ei. Se poate disocia poezia de felul în care vorbim sau scriem în afara ei?**

Acele voci condamnă pe bună dreptate – spun și eu împreună cu ei – pentru că nu tot ce se scrie cu pretenții de poezie este poezie. Multe texte stau într-adevăr sub cupola nonsensului, iar unde e foarte mult text, e și mult balast. Căci dacă un „poet” scoate pe an unul-două volume, crezând că mărirind cantitatea crește și valoarea, s-a zis cu autocenzura. A spune tot ce ai în cap, și mai ales într-un fel alambicat, ca să pară mai complicat, deci „profund”, nu e poezie, e doar mult text. Poezia înseamnă *sublimare* a ceea ce-ți trece prin cap: strecuri șuvoiul de noroi și vezi dacă au rămas pepite de aur (că noroi avem toți, ne bălăcim în glod și moloz, nu e nevoie să-l tipărim și să-l considerăm artă).

Desigur, cred că arta poetică poate să se înnoiască și să caute noi căi de exprimare, dar nu cred că limbajul de zi cu zi *este poezie*. Este nevoie de disociere între poezie și limbajul cotidian, deoarece însuși limbajul poetic o cere. Repet: limbajul poetic poate experimenta noi căi, nu e nevoie să se umble pe vechile cărări, dar e nevoie să fie cunoscute vechile cărări, ca să poți crea altele noi. Ele nu se creează din necunoaștere, ci din supracunoaștere. Nemulțumit de vechile căi, poți căuta și, eventual, găsi noi variante. Ignoranța nu creează artă, decât infatuare.

**Dacă toți poeții ar vorbi așa cum ar scrie, credeți că noțiunea de „comunicare” mai poate fi plasată într-o generalitate? Ar putea fi categorisită, redusă la simple concepte? Ar mai fi aceștia înțeleși de vocile care condamnă?**

Nu poți vorbi cum scrii poezie. Sau dacă o faci, riști să fii considerat anormal. Pentru că nu mai comunic corect și coerent.



Limbajul poetic are *anume* căi de comunicare, care răspund la *anume* căutări și împlinesc *anume* nevoi, pe când limbajul cotidian împlinește nevoi de susținere a existenței de zi cu zi. Limbajul poetic e un cod, similar, să zicem, codurilor din informatică sau semnelor din matematică.

Deși e formulat în cuvinte pe care putem (sau nu) să le folosim toată ziua, codul există. Și tocmai de aceea, nu toată lumea consumă poezie, cum nu toată lumea cunoaște codurile din IT, cum nu toată lumea face exerciții de matematică din plăcere. Cu toate că ne adresăm tuturor cu poezia noastră, în realitate, ea ajunge la foarte puțină lume, iar cu cât mai puțin relevantă devine (tocmai din cauza acelor *nonsensuri adunate pe o foaie de hârtie*), cu atât mai puțină lume se va apleca asupra ei.

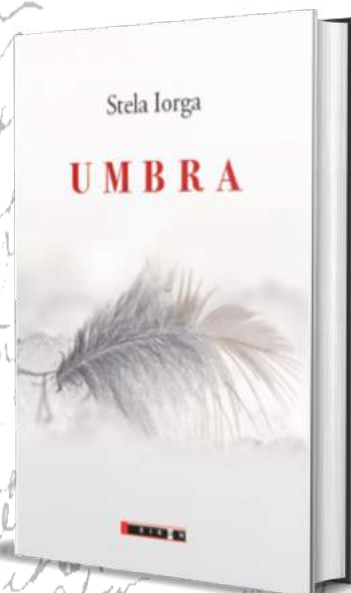
## Poate fi scrisul asociat cu setea?

Da: cu setea, cu zborul, cu focul, cu lava, cu explozia, cu fluviul... Când intrăm pe calea alunecoasă a metaforelor, e greu să ne oprim, dar la fel de greu e să fim concreți și expliciți.



## Răftulescu

cartilajele trosnesc  
este singurul zgomot pe care îl aud de o  
vreme  
constant semn că mă rup  
totul se sfâșie în mine  
până și unele cuvinte se rup în două  
de durere mare făptura mi se încovoie  
și își atinge însăși umbra ei  
de atâta suferință îmi mor toate zilele  
îmi rămân numai nopțile cu coșmaruri  
feroce  
de atâta mizerie adunată în mine vomit  
întruna  
și nimic nimic nu mai poate opri totul să se  
întâmpie  
după mare voia Domnului  
care la sfântul botez  
a scris  
să trăiești în numele Meu  
tu roaba Mea  
prăbușită stela.



# O cale spirituală autentică

Volumul lui Dumitru Nicodim Romar, *El Ojo de Dios. Carte de recunoștință* (Editura Creator, Brașov, 2022), accentuează racordarea la inefabilul energiilor divine, cu toate stările pozitive care decurg de aici.

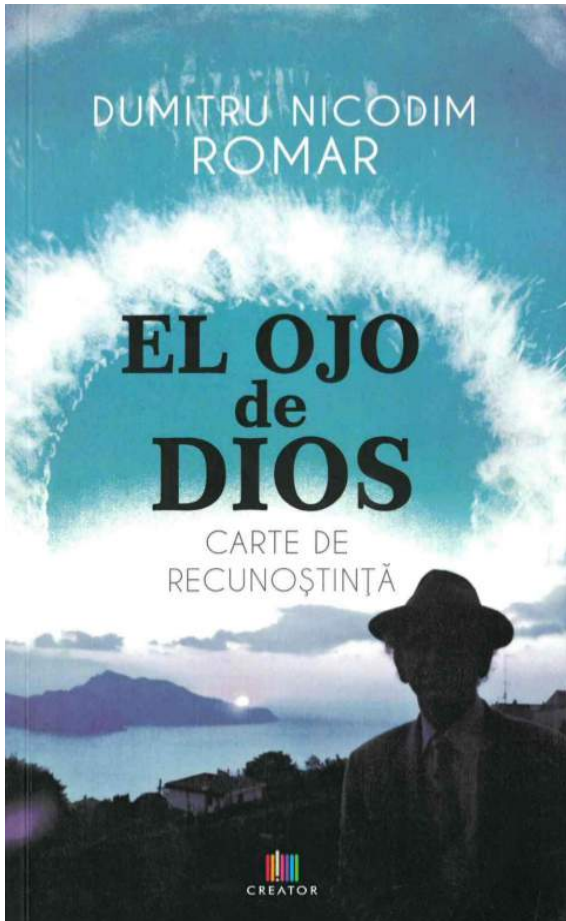
Suntem în fața unor veritabile imnuri de laudă a Transcendenței, obârșie a darurilor imaculate ce ne împodobesc ființa. Poetul Dumitru Nicodim Romar conștientizează cu acuitate maximală acest nivel al Luminii.

Nu de puține ori este dorită permanentizarea actului de grație. În fiecare moment sunt așteptate semnele resurecției. Taina și fericirea compun o sinteză înălțătoare, iubirea luând valori absolute. Astfel, sentimentele umane caută să se ridice la nivelul idealului. Senzația incompletitudinii intervine atunci când căutările se lovesc de limite aparent insurmontabile: *Degeaba căutați./ Dincolo de ochii mei/ nu mai arde nicio flacăară./ Poemele stau zgribulite afară;/ cititorii trec grăbiți,/ hăituiți de viitorul fără sfârșit./ Cocorii, mai triști ca altădată,/ au plecat să ne lase în pace/ cu visele noastre cu tot./ Intrați! Povestea e înlăuntrul meu!/ Înghesuiți-vă pe margini/ să rămână la centru/ punctele de vedere,/ of-ul ce vă poartă ... (Degeaba căutați)*. Pasiunea pentru eternul feminin și intuirea fiorului divin alcătuiesc un tandem întotdeauna fecund.

Forța transfiguratoare pe care o declanșează sentimentele este unul dintre incontestabilele miracole din jurul nostru: *Vino femeie iubită, neobosită/ pădure fremătândă,/ cetate neadormită, inimă robită,/ care porți în suflet zilele și anii,/*

*timpul meu trecut fără urmă/ ca o glumă a memoriei./ Leapădă albastrul mării/ ce îți acoperă trupul,/ pune cuvântul tău cald/ peste inima mea obosită/ și culcă-te lângă mine./ Vom renaște în zori/ într-un alt vis. (Vino femeie)*. Dumitru Nicodim Romar vorbește adeseori despre împlinirea prin iubire, fiind prefigurat un amplu traseu inițiativ. Sintagmele poetice au uneori valoarea revelației. Sufletul are diverse potențialități ascensionale, nestemate care abia așteaptă să-și ia zborul către cele înalte. Efluviile benefice ne învăluie protector. Toată natură pare că este îndreptată spre atitudini luminate.

Prezentele condiții garantează mersul înainte al filonului vital, întotdeauna situat sub protecția Sfântului Duh. Darul poeziei însoțește toate cele ce se petrec, întotdeauna predispus la întrebări, dornic să cuprindă cât mai multe. Cuvântul internalizează energii puțin bănuite, interacționând cu toate elementele înconjurătoare. La nivel ideal, Soarele și Adevărul ar trebui să îmbrățișeze datele umanului, însă incongruențele sunt inevitabile: *Nu zăbovi pe tărâmul cu vânt/ Nu vezi cum cad frunzele/ obosite de zbatere?/ Nu vezi cum cântecul pleacă pe ape/ fără să se uite înapoi?/ Nu vezi că lumina plânge/ ca o copilă înțărcată?/ Nu zăbovi pe tărâmul cu vânt/ Mi-e dor de glasul tău/ care nu se mai aude. (Nu zăbovi)*. Amintirile au nu de puține ori virtuți revelatoare. Odată cu trecerea timpului, întrebările devin tot mai complexe și apăsătoare, motiv de tribulații interioare. De aici ies la iveală sentințe subtile, taina vieții fiind din ce în ce mai pasionantă. Dumitru Nicodim Romar vede zămisirea poetică la nivel ritualic, cu



sacrificii și adorări menite a pătrunde până în zona esențelor. Calea spirituală din cartea *El Ojo de Dios* are un nivel apodictic, cu poeme în siajul inefabilului. O concluzie a lui Marius Chelaru: „(...) Poezia lui Dumitru Nicodim evoluează între două neliniști, ce macină conștiința artistului, care nu poate să rămână indiferent la tot ce se întâmplă în jurul lui: idei nobile, fenomenul conștiinței morale, destinul comunității, ce constituie în același timp o serioasă neliniște istorică și propriul destin, cel intim. (...)”.



Răftulescu



„Cartea este o fereastră din care vă privește trecutul. Priviți-l și voi, judecați-l cu mintea limpede și faceți ca această magică întâlnire să aibă sens.

Dacă după ce o veți închide rămâneți măcar cu o amintire, înseamnă că truda resuscitării mele n-a fost zadarnică.

Lectură plăcută! ”

## Misterele Galaților Hotel Metropol

Violeta Ionescu

Editura  
Centrului Cultural „Dunărea de Jos”  
2022

# Dincolo de piele

**Carmen Bulzan** (n. 13 iunie 1953, Drobeta Turnu Severin) profesor universitar doctor în sociologie, autoarea manualului de Sociologie pentru elevii de liceu și a cursurilor de Sociologia educației pentru studenți, membru al *Asociației Internaționale de Sociologie (ISA)* și al *Asociației pentru Educarea Profesorilor din Europa (ATEE)*. Promotoare a latinității și romanității în spațiul european, a inițiat proiecte europene de promovare a valorilor identitare românești și descoperire a elementelor comune din cultura română cu a altor țări europene (în special spațiul latin), inițiind acțiuni în țară și străinătate, precum: *Școala Dunăreană, Colocviile interculturale Calea Traiană, Itinera traiani, Don Quijote și valorile umane, Parteneriatul școală-muzeu* ș.a. În activitatea de cercetare științifică a studiat opinia publică în cadrul *Institutului Român pentru Sondarea Opiniei Publice (IRSOP)* și a realizat cercetări de teren care s-au finalizat cu publicații în volume ale Academiei Române, fiind preocupată de fenomenul strămutării satelor din Clisura Dunării.



Adeptă a educației altfel, a inițiat proiecte educaționale europene cu elevi și studenți în Italia, Spania, Franța, Serbia, în calitate de președintă a *Asociației Culturale Iuventus Traiani*, membru al *Fundației de Studii Clasice Italica (Spania)* și *Amigos de los museos (Spania)*. Autoare a mai multor volume de poezie, jurnale de călătorie, eseuri, Carmen BULZAN a tradus și publicat prima Antologie poetică a lui Miguel de Unamuno. De același autor a tradus romanul *Amor y pedagogía (Dragoste și pedagogie)*. A tradus, de asemenea, *La obra by Trajano (Opera lui Traian)* a lui Ramón de Basterra, prima carte scrisă în limba spaniolă despre România, o mărturie a diplomatului spaniol la Marea Unire. Este membru al Uniunii Scriitorilor, membru fondator al *Societății Scriitorilor Danubieni* și în colectivele diverselor reviste de cultură din România, fiind Senior editor la *Cronica fundațiilor*. A obținut numeroase premii de excelență și diplome de onoare, între care *Diploma de onoare* acordată de *Asociația Vorba noastră, Viena (Austria)* în 2003 și *Premiul Eminescu* pentru traducere, cu ocazia Festivalului Internațional de Literatură „Mihai Eminescu”, Ediția a XX-a, 2011.

## VREAU ALTCEVA

Carmen Peregrina

Într-o lume atinsă de anomie,  
de biologic și de economie,  
în această lume în detenție,  
vreau altceva: cultură și atenție!

Într-o lume în care viața ne este în joc,  
în echilibru fragil noroc-nenoroc,  
în această lume, lipsită de  
imaginație,  
vreau altceva: artă și  
inspirație!

Într-o lume  
în care mâncarea contează  
și echilibrul nutrițional interesează,  
în această realitate non-virtuală,  
vreau altceva: hrană spirituală!

Într-o lume de bolnavi și medici de vază,  
de vraci și terapeuți ce ne salvează,  
în această lume, tot mai mare,  
vreau altceva: autosalvare!

Într-o lume de farduri vândute pe tarabe  
doar pentru corp, piele, de fațadă,  
în această lume, pentru dincolo de piele,  
vreau altceva: poeziile mele!

Într-o lume cu Turnuri Babel oculte  
unde fiecare vorbește fără să asculte,  
în această lume mereu cu față funestă,  
vreau altceva: pacea celestă!

## QUIERO ALGO MÁS

Traducido al español por Carmen Bulzan

En un mundo tocado por la anomia,  
de lo físico y de economía,  
en este mundo en detención,  
quiero algo más: ¡cultura y atención!

En un mundo donde la vida es juego,  
en frágil equilibrio frío - fuego,  
en este mundo, sin imaginación,  
quiero algo más: ¡arte e inspiración!

En un mundo donde la comida importa  
y casi todo se vende y exporta,  
en esta realidad no virtual,  
quiero algo más: ¡sustento espiritual!

En un mundo de enfermos y  
médicos famosos,  
de curanderos y terapeutas  
peligrosos,

en este mundo en  
conmoción,  
quiero algo más: ¡auto salvación!

En un mundo de mascarás manchada  
sólo para el cuerpo, la piel, de fachada,  
en este mundo, para más allá de la piel,  
quiero algo más: ¡un mundo fiel!

En un mundo donde la Torre de Babel es  
foro  
donde todos hablan sin escuchar al otro,  
en este mundo donde nada es esencial,  
quiero algo más: ¡la paz celestial!

# Ce sămânță ai pus dumneata, domnule?

## Episodul 15

Si se lăsa noaptea peste zburciumul  
acelei zile istorice.  
În vila lui de pe malul fluviului,  
învelit cu un cearșaf pe care era imprimat  
chipul lui Harry Potter, cumpărat special de  
soția sa, Sefora, Ion Ionescu visa. Adormise  
devreme, chinuit de o durere sâcâitoare la  
călcâiul drept.

- Iaca, na, se gândi el cu glas tare, încep  
să semăn cu Ahile!

Se făcea că ne aflăm în Grecia Antică,

în anul 350 î.Hr. Sub măslinul lui favorit,  
Aristotel doarme și el. Cine ar putea surprinde  
pe același ecran cele două momente, din vila  
lui Ion Ionescu și din grădina lui Aristotel,  
ar putea observa cu surprindere cât de mult  
se asemănau sforăiturile celor doi învățați,  
chiar dacă visele lor erau absolut diferite  
și chiar dacă între ele erau spânzurate două  
milenii și câteva secole.

În visul lui Aristotel din visul lui Ion  
Ionescu, se făcea că tocmai îi intrau în ogradă,  
ținându-se de mână, Platon, învățătorul său  
și Socrate, învățătorul învățătorului său.

- Scoală, Aristotele și spune-ne cum se va  
numi învățătorul care va putea spune despre  
tine că ești învățătorul lui, precum eu am  
fost învățătorul tău și precum Socrate  
a fost învățătorul învățătorului tău!  
A grăit Platon.

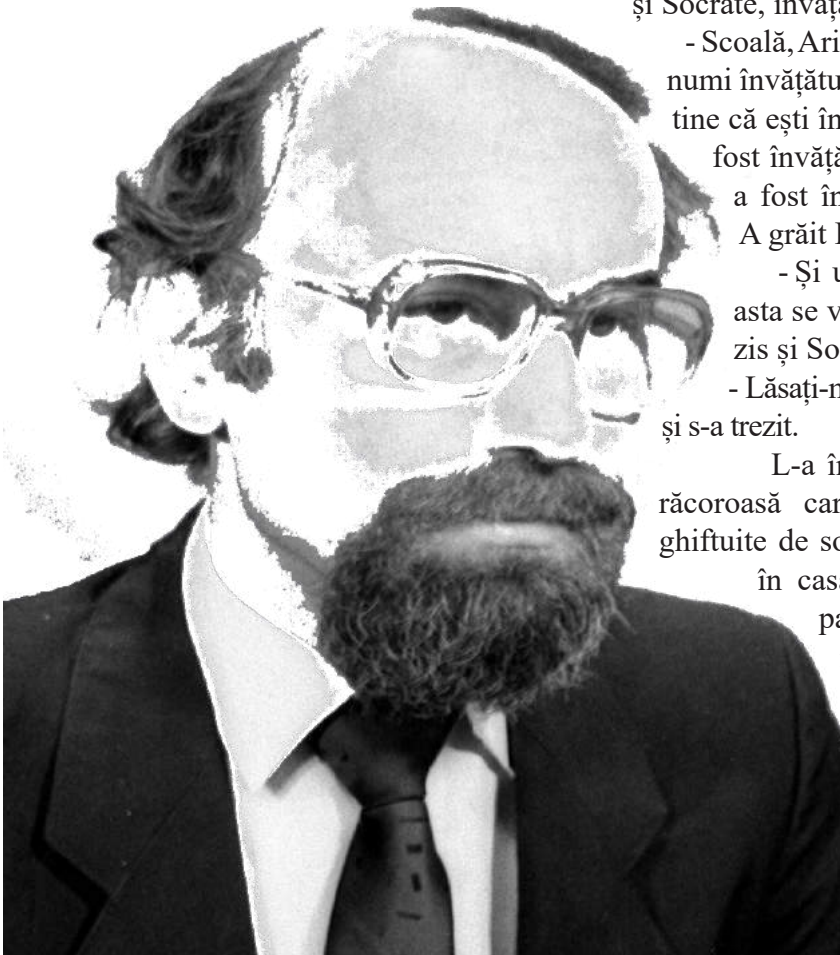
- Și uită-te bine pe cer, în noaptea  
asta se va petrece o mare minune! A  
zis și Socrate.

- Lăsați-mă să dorm! A strigat Aristotel  
și s-a trezit.

L-a întâmpinat o ploaie deasă și  
răcoroasă care se opintea în frunzele  
ghiftuite de soare ale măslinilor. A intrat  
în casă fără grabă, s-a așezat în  
pat și a început să asculte  
ropotul ploii. Muzica  
stropilor căzuți în harfele  
măslinilor i-a adus aminte  
de „Poetica” sa.

-Mimetis, n-am zis  
eu? Se auzi exclamând.

Sub cerul Tiaglei,  
Ion Ionescu visa visul lui





Aristotel, când fu trezit și el de ropotul unei ploii care venea ca o binecuvântare peste arșița zilei. Un tunet profund îi răscoli ființa până în cele mai neștiute adâncuri, de unde ieși, ca un fulger, la iveală amintirea primei minuni înfăptuite de el pe lumea aceasta.

Făcuse destule la viața lui, atât de mari și atât de convingătoare, încât supranumele de Vrăjitor venea ca o consecință pur și simplu inevitabilă.

Abia se căsătorise cu Sefora, când îi venise ideea să investească în agricultură. Cu ceva din banii strânși la nuntă, a cumpărat două hectare de pământ în satul Moșești, județul Buzău, despre care aflase că are cele mai fertile cernoziomuri din zonă și le-a cultivat cu floarea-soarelui.

Ar fi vrut să pună porumb, în cinstirea plantei la rădăcina căreia o concepuseră, el și Sefora, pe Elena, dar a auzit în vis o voce care i-a spus: „Scoală, Ioane, și cultivă floarea-soarelui!” și așa a făcut.

A arat și a semănat, precum Cain odinioară, retrăind, ca și acela, acum șase mii de ani, bucuria inegalabilă a primei semințe aruncate în brazda agriculturii planetare.

Lanul arăta frumos și Ion Ionescu era mulțumit de lucrarea sa. Se închină de trei ori acolo, la capătul rândurilor, și grăi:

- Dă-mi, Doamne, o minune de recoltă!

Plecă apoi spre Tiagla. După numai trei zile, plantele răsăriseră. Spre stupoarea localnicilor, ele creșteau nebunește, dacă zăboveai ceva timp lângă ele, puteai percepe cum tulpina se lungește și se întărește în substanță văzând cu ochii. În a opta zi, florile-soarelui începură să înflorească.

- Minune, domnule Ionescu, îi strigă la telefon președintele Asociației Agricole Locale, minune! Floarea-soarelui a înflorit deja! Lanul a crescut la doi metri înălțime, pe alocuri chiar mai mult, ce sămânță ai pus dumneata, domnule?

Deloc surprins, mai degrabă plictisit, Ion Ionescu a zis:

- Exact sămânța care trebuie!

- Nu vii să vezi ce se întâmplă cu lanul dumitale?

- Toate la timpul lor, încheie discuția Ion Ionescu.

Dar spre seară era deja acolo, în fața lanului său. Ceea ce nu spusese președintele asociației, nici lui, proprietarului, și nici oamenilor din sat, cu excepția preotului, era că florile-soarelui domnului Ion Ionescu nu se mișcau după soare. Stăteau țepene toată ziua, dar, extrem de curios, în poziții diferite față de cele anterioare. Cine le mișca? Și când? Mister total.

- Nu se iau după soare, părinte, îi spusese președintele parohului. Or, ele ar trebui s-o facă, așa scrie la carte, sunt inginer agronom și știu lucrurile astea, de aia se numește planta în latină *Helianthus annuus*, de la Helios, Soarele, că doar e floarea lui.

- Nu-i a bună, inginere, zise preotul, eu cred că vina e numai și numai a veneticului ăluia ce a cumpărat din pământul nostru și l-a otrăvit cu cine știe ce drăcovenii, Doamne, iartă-mă! Mie mi s-a părut a avea o privire de vrăjitor, dar acum nu mai ai ce să-i faci, lasă-l să-și ia recolta, iar la anul să nu-l mai primești în vatra noastră scumpă.

- Așa voi face, părinte, a zis inginerul și a plecat spre câmp.

Lui Ion Ionescu nu-i trebuiau însă prea multe informații ca să înțeleagă ce se întâmplă. Nu degeaba studiasse el filosofia, astronomia, științele naturale și arta magiei.

Organiză o pândă de noapte. De îndată ce întunericul căzu peste întinderi, începu să patruleze printre rânduri, observând cu atenție, la lumina unei lanterne, comportamentul plantelor. Nimic deosebit până în clipa în care pe cer apăru Luceafărul, minunata planetă Venus. Atunci, chiar atunci, florile lui începură să se trezească parcă din somn și să urmărească și să urmeze lumina de sus. O muzică stelară aluneca printre frunze ca mâna unui înger pe

o harfă divină. „De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?” se insinua a vorbire șoptită dinspre rădăcini.

- E clar, strigă cât putu de tare Ion Ionescu, am obținut floarea-luceafărului, plantă unică și irepetabilă!

În trei zile, semințele erau coapte, așa că Ion Ionescu tocmi combine pentru recoltare. De îndată ce strânse toată recolta, porni cu ea spre casă, depozitând-o într-o celulă rezervată la silozul din Independența.

Primul negustor de cereale care a venit să cumpere ceru mai întâi o expertiză. Rezultatul fu îngrozitor: semințele lui Ion Ionescu conțineau pietricele în loc de miez. Pietricele pur și simplu.

- Nu se poate, răcni el. Cer o expertiză militară. Semințele acestea trebuie să fie cu mult mai valoroase decât vă închipuiți!

Și așa a fost. Un laborator al NASA a stabilit că pietricelele din semințe erau de fapt particule din planeta Venus și că ele conțin un metal ultraprețios, inexistent pe Terra. De altfel, NASA a și cumpărat întreaga recoltă de floarea-luceafărului, așa că Ion Ionescu, magicianul din Tiagla, s-a îmbogățit. A cumpărat vila de pe Faleză și a depus sume imense de bani în băncile din străinătate.

Aceasta a fost prima lui minune.

A doua a pornit mai mult din joacă. Ion Ionescu se afla la barul de la Trecere Bac, când unul dintre tovarășii de masă a zis:

- Eu, dacă mai beau un pahar, ajung acasă târâș.

- La valoarea ta, e normal, a replicat Ionescu. Eu, dacă mai beau un pahar, dimpotrivă, ajung acasă zburând.

- Vorbești serios? Nu se lăsă primul

- Punem pariu? Întrebă Ion Ionescu.

Și au pus. Pe o roabă de șampanie.

Imediat, domnul Ion a dat peste cap paharul și le-a zis:

- Haideți cu mine!

Și au ajuns cu un taxi la Turnul de Televiziune.

- Stați aici, le-a zis, eu voi urca în vârful turnului și de acolo voi zbura spre casă. O să vă fac cu mâna semn de sus.

După zece minute, Ion Ionescu apărură ca o mogâldeată în vârful turnului și se aruncă în gol. Martorii de jos erau siguri că o să se prăbușească, dar bărbatul, după un moment de coborâre, începu să urce, chiar mai sus de turn, de unde făcu semn cu mâna dreaptă și apoi începu să zboare lin de-a lungul Dunării, spre vila sa de pe Faleză.

Doamna Sefora Ionescu îl aștepta în grădina din față cu o ceașcă de cafea pe tavă argintie, știa că va ateriza, o sunase el din zbor. Coborî ușor, apoi șopti la urechea consoartei:

- Iartă-mă, iubito, azi am băut prea mult!

Se culcă apoi și dormi profund până la primul cântec al rândunelilor de la ștreășina vilei. Tocmai atunci sosise în fața porții și comeseanul cu roaba de șampanie promisă la pariu.

Fusese a doua lui minune.

A treia avea să le întrecă pe toate și avea să confirme pe deplin statutul lui de Vrajitor al Cetății, tată de guvernatoare și savant de renume mondial.

Nu este însă vremea s-o relatăm...

Acum e vremea curcubeului nopții, a curcubeului lunar sau, cum îi zic cei de peste Marea Gârlă, moonbows.

După stingerea ploii în întuneric, spre Miază Zi, deasupra măslinilor, Aristotel zâmbi de la fereastra sa unei Luni mari, pline, misterioase și parcă auzi în depărtare strigătul mării înălțându-și corăbiile cât mai aproape de razele seducătoarei Selene. Nici el nu rezistă ispitei cosmice și ieși în grădină, rotindu-și privirile pe cerul Greciei.

Și atunci a văzut curcubeul nopții.

O diademă albă, geană discretă de lumină spălată de duhul ploii, urzită de

partea cealaltă a Lunii, spre Miază-Noapte, din prea puțină lucire și prea nevolnică pentru a toarce din fuiorul Lunii cele șapte culori surori ale curcubeului solar, deși ele erau acolo, *rogvaiv* divin, de nevăzut însă de și mai nevolnicul ochi uman....

Mai târziu, filosoful avea să scrie în tratatul lui de Meteorologie despre acea minune, lăsând „prima mărturie a lumii despre curcubeul de noapte”, după cum avea să se exprime meteorologul Toporr, când va explica Elenei Ionescu fenomenul.

Este ușor de presupus ce emoții puternice aveau să-l răscolească pe Ion Ionescu când va vedea, și el, în acea noapte, din grădina sa cocoțată pe Faleză Danubiusului, primul curcubeu lunar iscat deasupra Tiglei și Riabilei, o eșarfă albă, arcuită eteric și ireal peste cele două cetăți bogate și frumoase, aflate în nesfârșit și cumplit război.

Războiul de două mii de ani...



*o eșarfă albă arcuită eteric  
și ireal peste cele două cetăți  
bogate și frumoase, aflate în  
nesfârșit și cumplit război:*

*primul curcubeu  
lunar iscat  
deasupra  
Tiglei și Riabilei*



## Răftulescu

Pe Ulița Arbat,  
prin cârciumi pline  
cu-atâtea destine,  
poezii se bat  
pentru versuri și vodcă  
pentru pâine deloc?  
ei visează că-s într-o lotcă  
în care mereu petrec  
trăgând parcă la edec.  
Dar umbra lui Esenin  
e-o rază de vin senin  
într-o cupă rece,  
una pân` la zece...  
Doarme luna, cobza cântă,  
cânt de foc de / din Amur  
sub icoana sfântă,  
cu vodcă stropită,  
plânsă fără lacrimi,  
fulger de copită,  
într-un joc de patimi...  
Pe Ulița Arbat,  
prin cârciumi pline  
de muzici sibiline  
poezii încă se bat  
în versuri și vodcă  
și lumea o străbat  
în cârciuma-lotcă!

Umbra lui Esenin

Corabia lui Sterian  
Memoria lui Femios V  
Sterian Nicol

Editura Timpul, 2022, Iași

# Ermetism Oniric

Universul liric al poetului Octavian Mihalcea este unul extrem de condensat și profund enigmatic. „Prin cele ce nu se văd - declamă el aproape impersonal în poemul *Subpământuri* - mereu te poți risipi// pata neclară acoperă/ marile prăbușiri/ despre care știai/ că tocmai/ s-ar petrece alături.” Ceea ce există alături este tocmai tărâmul subconștientului, acea lume misterioasă și abisală în care imposibilul devine posibil. Acesta este, de fapt, câmpul pe care se aventurează imaginația poetului, dar într-un mod foarte abstract, un fel de câmp magnetic situat între oniric și ermetism, cei doi poli între care se mișcă simboluri și metafore uneori doar sugerate. Cuvintele sunt, în poezia sa, precum frânturile de imagini ce încearcă să se recompună din cioburile unei oglinzi. Unghiurile sub care le percepi, ca cititor, îți pot oferi înțelesuri multiple, dar mai ales volatile, care se pierd sau se regăsesc în alterități nebănuite, surprinzătoare de-a dreptul: „Ca visul fără început/ apare acest simbol/ sărutul pieptului/ apropiere lentă/ mâna pe umărul drept// dacă ne trezim/ totul dispare” (*Picățuri*). Avem de-a face, în cele mai multe secvențe, cu o scriitură ce trebuie atent descifrată și înțeleasă, pentru că sugestiile încorporate în text, ca și metaforele, cum spuneam, mai mult sugerate, nicidecum explicite,

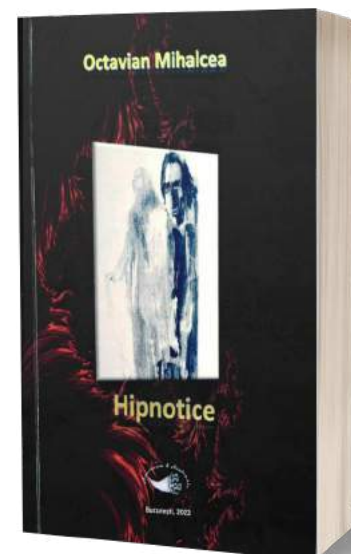
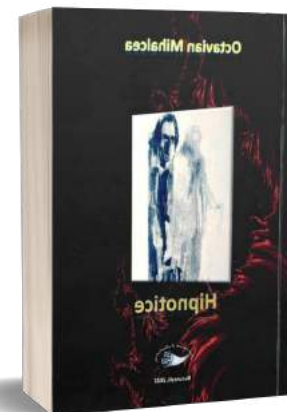
au profunzimi și meandre abisale, aparținând unor trăiri interioare greu accesibile. Putem vorbi, în genere, despre un ermetism care induce o stare de imponderabilitate a surescitărilor și sensibilității, ce poate influența sau chiar modifica percepțiile comune din lumea reală: „Plante lungi ascuțite/ mor și se refac/ zac și se înalță// înflorirea aripilor pământestești// doar aici ploile spală/ tot ce apasă fruntea/ mers fără a te pierde/ în fața soarelui crăpat// corpurile sunt în spate/ mult în spate/ ecouri puternice// ce lume vine la rând?// ce secundă va trezi/ mereu alte culori?// vei întorce/ te vei întoarce/ vei întoarce privirea „(Doar aici).

Ca și în volumul precedent (*Patima cheilor*; Editura Eikon, București, 2020), poetul Octavian Mihalcea demonstrează fără echivoc și în această nouă apariție editorială (*Hipnotice*, Editura Anconeum & Analepsie, București, 2022) că și-a format un limbaj liric inconfundabil, care, deși are puternice rădăcini atât în avangardism sau în ermetism, cât și în onirismul din a doua parte a secolului trecut, este absolut autentic și personal. Este o voce nouă, pe acorduri vechi, într-o abordare temerară, ce merită să fie luată în seamă cu toată seriozitatea.

Constituind prefața cărții, interpretările psihanalitice realizate de Simona Trifu valorizează special poemele. Astfel, „(...) Este mai productiv să acceptăm că suntem implicați emoțional subiectiv în poezie și să înțelegem aceste imersiuni ale

minții și sufletului, să le evaluăm impactul asupra judecăților psihismului. În fața versurilor din *Hipnotice* nu putem rămâne obiectiv detașați, neutre oglinzi, ci dimpotrivă, putem fi mai în pericol de a nu ne conștientiza propria subiectivitate și de a cădea sub incidența *petelor oarbe*.

În fața poetului Octavian Mihalcea, ar trebui să fim mai puțin defensivi în raport cu auto-motivațiile și mai încrezători în a fi capabili să ne explorăm reacțiile. (...)».



# Cele douăzeci și patru victorii de etapă ale pictorului Belgritte (III)

*Paul Emond  
(ficțiune)*

16.

Ne imaginăm cu ușurință cât de tare mă îngrijora oboseala strânsă de Belgritte. Mai era cale lungă pînă la Parc des Princes, mai erau vreo zece tablouri de pictat și vedeam bine că și-a cam consumat aproape toate resursele. Lipsa somnului, eforturile enorme pentru a se concentra asupra a tot ce se întîmpla de-a lungul cursei, inspirarea zilnică din resursele artistice cele mai profunde fără să mai aducem în discuție mărirea treptată a proviziilor de calmante, l-au făcut aproape de nerecunoscut. Era scobit în obraji, silueta lui frumoasă se curbese și adeseori se enerva fără niciun motiv. S-a ivit un eveniment dintre cele mai alarmante: cu puțin înainte de plecarea de la Béziers, Varenne s-a apropiat de mine ca să-mi explice că-l sfătuisese pe Belgritte să abandoneze Turul și să-și regăsească liniștea și singurătatea în atelierul lui din Bruxelles, pentru că pictorul se înfuriase rău și îi spusese niște vorbe atît de neplăcute că, dacă el, Varenne, n-ar fi avut o flegmă rezistentă la orice – și insistă pe „rezistentă la orice” –, s-ar fi supărat și el rău de tot și i-ar fi tras una zdravană și poate că Belgritte era el spătos, dar să nu se treacă cu vederea că și el, Varenne, și-a petrecut ani buni în Legiunea străină (încerc să redau aici ritmul reporterului în fluxul lui mînios) și că, dacă ajungeai să-l scoți din sărite, îi era teamă că o să iasă cu sînge. De altfel, constata el cu regret, atunci cînd i se adresa vreun cuvînt tovarășului său din mașină, acesta se încrunta și era agasat, oare am uitat că datorită lui, lui Varenne, am avut noi posibilitatea de a urmări Turul Franței?

M-am folosit de toată diplomația ca să-l calmez. I-am mărturisit că prietenul meu era efectiv obosit și oarecum îngrijorat, dar că va trece foarte repede și fără urmă de îndoială peste această pasă proastă și că știam, de-asemena, cât de mult se bucura el, ca și mine de altfel, că poate să participe la acest minunat Tur și cât de mult, ca și mine de altfel, îi era recunoscător pentru asta, lui, domnului Varenne (veți recunoaște, chiar dacă e redus la cîteva vorbe, ritmul grăbit al pledoariei mele). Varenne ridică din umeri, dar dădu impresia că e mai puțin furios și mai puțin vexat. M-am năpustit spre Belgritte, i-am povestit schimbul de replici cu Varenne și l-am implorat să facă toate eforturile necesare să fie amabil cu verișorul lui dacă ținea să-și

termine ciclul; firește că știam cât de exasperant era verișorul cu pricina, dar că el, Belgritte, trebuia și el să știe că, pentru a-și duce la bun sfârșit proiectul, era esențială o înțelegere cordială cu reporterul, chiar dacă era o înțelegere cordială în aparență. Belgritte ridica din umeri, dar dădea impresia că e hotărât totuși să facă eforturile necesare. (Oare m-aș fi gândit eu vreodată, la începutul carierei mele de critic de pictură, că într-o bună zi va trebui adaug gustului meu perfect și cunoștințelor mele estetice și un talent de însoțitor, de îngrijitor și de împăciuito?)

17.

În ciuda tuturor greutăților moralul lui Belgritte era susținut din fericire de performanțele și inteligența tactică a lui Geminiani. De la faimoasa etapă Caen-St Brieuc, Țeavă lungă și a găsit o poziție ideală față de adversarii lui cei mai periculoși și asta fără să risipească eforturi excesive. După ce s-a clasat la numai un minut sau două față de tricoul galben – care își schimba deseori purtătorul și nu era purtat niciodată de pretendenții importanți –, și l-a luat la Pau, dar l-a pierdut a doua zi, la numai câteva secunde față de italianul Favero și aștepta, firește, să dea din nou lovitura. Belgritte nu mai contenea cu laudele la adresa lui Geminiani și fiecare nouă pînză se impregna de dominarea ciclistului din Auvergne asupra Turului. În ajunul confruntării din cursa de contracronometru din temutul Uriaș din Provența, altfel spus muntele Ventoux, întreaga caravană știa că Favero nu se legăna mai deloc cu iluzii. Un adevărat ascensor spre eșafod (sau cum îl numeau jurnaliștii sportivi în limbajul lor înflorit), muntele Ventoux i-ar desemna pe cei mai puternici și pe cel mai puternic dintre toți puternicii, striga în gura mare pictorul și acesta va fi Geminiani.

Ca să-și arate bunăvoința, s-a angajat într-o lungă conversație cu Varenne despre această problemă capitală, ceea ce nu se potrivea neam cu mutismul pe care acesta din urmă îl observase pe traseul din zilele precedente. Cît despre el, reporterul nu credea nicidecum în șansele Țevii lungi. Nici în cele ale lui Gaul, Bobet sau Anquetil. Bine înțeles, explica el, în legătură cu urcarea de la Ventoux, toată lumea știa că Charly Gaul va câștiga, dar era de pe acum prea departe în clasamentul general ca să câștige Turul. Cît despre Bobet și Anquetil, ei erau anul acesta prea inconsecvenți ca să fie cu adevărat periculoși. Nu, după Varenne, cel mai bun candidat era un belgian, în sfârșit un belgian (cînd te gîndești, se plîngea el, că ultima noastră victorie datează din 1937!), era vorba despre temerarul Jean Brankart care făcea o cursă cu mult mai inteligentă decît Geminiani și care era doar la trei minute de Favero. A fost o discuție epică, dar fiindcă Luc Varenne iubea la nebunie discuțiile, era mai bună o discuție epică decît o bosumflare în tăcere. Vom înțelege totuși cât de dificil de suportat a fost această discuție pentru Belgritte; s-a abținut de mai multe ori să nu-l înjure pe cel care-l contrazicea și numai că nu plîngea cînd mi-a povestit această păruială verbală. Mi-a trebuit mult timp să-l conving

că important era să fie un bun tactician: să suporte această discuție i-a permis să se împace cu verișorul lui, împăcare fără de care ar fi trebuit să renunțăm pur și simplu să urmărim Turul, așa cum ne amenințase Varenne. Dacă Parisul merită o liturghie, ciclul Victoriilor de etapă nu merita și el o discuție chiar și neplăcută? Belgritte fu de părere că, dacă ne ținem respirația, vom aștepta timpii de pe vârful muntelui Ventoux.

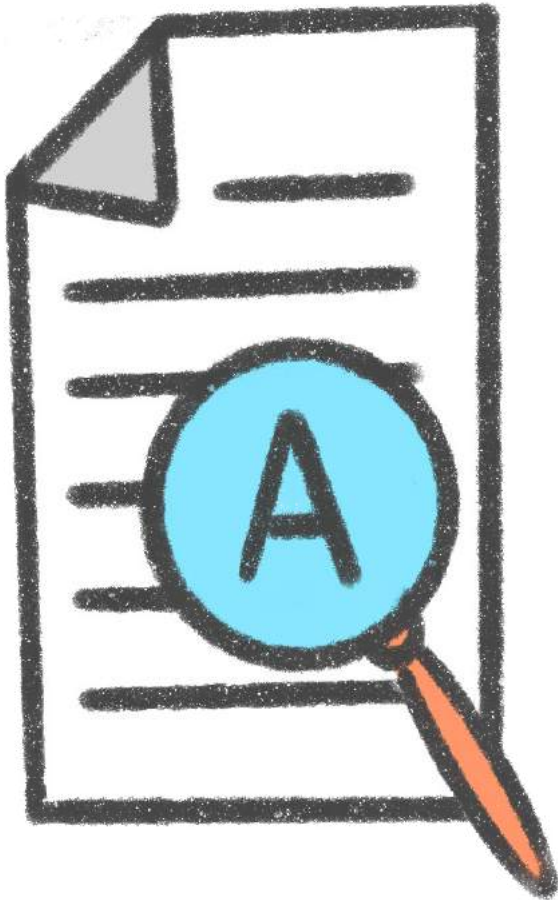
## 18.

Tabloul pe care l-a pictat prietenul meu în acea seară este preferatul meu din tot ciclul. Decorul impozant al etapei ne este, cu siguranță familiar – acest munte Ventoux care își ițește chelia chiar în miezul Provenței arzătoare și căruia Belgritte i-a simțit ființa intrinsecă într-un scurt-circuit cromatic pe cât de discret pe atât de pătrunzător –, așa cum ne era familiară și solemnitatea probei: cei douăzeci de kilometri de urcare individuală aproape cu o zi înainte de etapele alpine erau, evident, unul dintre momentele majore ale Turului din 58. Dar, după părerea mea, forța și frumusețea acestei pînze vin dintr-o încrucișare spectaculoasă ce o putem contempla în ea și într-o traducere picturală complet neașteptată, din transcrierea încercărilor teribile pe care le-au trăit alergătorii – pentru unii nu vom ezita să vorbim despre un adevărat supliciu – și de jubilația lui Belgritte pentru că Geminiani, care totuși nu a sosit decît al unsprezecelea, la cinci minute de Charly Gaul, marele învingător căruia nu i se putea rezista (și aici Varenne a avut perfectă dreptate, dar nu trebuia să fii profet să o prevestești), pentru că Geminiani, deci, a cîștigat tricoul galben. Și, prezicea pictorul, n-o să-și mai scoată acest tricou galben pînă la Paris. Integrîndu-se perfect în continuitatea *Victoriilor de etapă*, acest tablou se înscrie deci și în acea parte deosebită din ansamblul operei în care linia belgrittiană, în deplinătatea forței sale în zigzag, are puterea de a exprima în același timp și în întreaga armonie și fața și reversul – acestea încetează să mai fie de atunci, ca să reiau celebra formulă a marelui André Breton, „percepute în mod contradictoriu” –, sau, mai abitir, ca să folosesc o imagine care are conotații orientale, ar fi și yin și yang care le reunește într-un singur gest. Mai adaug că fervoarea pe care Belgritte o manifestă în această pînză în legătură cu alergătorul din Auvergne îi dă acesteia o dimensiune aproape sacră, ca cea reapărută în marea serie *Cenușiu și nimic altceva decît cenușiu* pe care artistul ne-a oferit-o într-o ultima manifestare a geniului său.

Descoperind această nouă bijuterie, făurită încă o dată pînă la ivirea zorilor, am fost cuprins de un elan irezistibil și, întorcîndu-mă spre prietenul meu, l-am luat în brațe ca să-l strîng la piept. Cît îi eram de dator pentru această jubilație artistică! I-am mărturisit că acest Tur al Franței din 58 îmi va rămîne gravat în suflet pe vecie! Și el și-a descărcat puțin sufletul: în termeni sobri, dar emoționați, mi-a mulțumit că l-am însoțit chiar în aceste zile care constituiau un moment culminant al traseului său artistic. Aș putea transcrie aici toate vorbele

pe care le-a spus dacă pudoarea și discreția nu m-ar obliga să acopăr cu un voal un astfel de moment de efuziune. Voiam ca el să țină cât mai mult: era absolut necesar ca pictorul să-și ia puțin răgaz înainte de plecarea într-o nouă etapă.

*Traducere  
din limba franceză  
de Carmen Andrei*

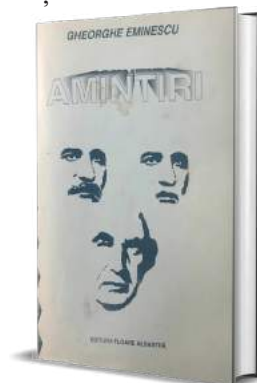


## Răftulescu

„Epocile cruciale din istoria unui popor se caracterizează, între altele, printr-o adevărată inflație de lucrări memorialistice, pe care unii le intitulează *Memorii*, alții *Amintiri*. Memoriile nu sunt în general decât pledoarii pro domo. Judecarea oamenilor și a evenimentelor, pentru a fi obiectivă, are nevoie de perspectiva timpului care este cu atât mai vastă, cu cât oamenii sunt mai celebri și evenimentele mai mari.

Memorialistul fiind un contemporan nu poate avea această perspectivă. El judecă la temperatura pasiunilor, este un adevăr atât de evident, încât Napoleon putea spune, pe bună dreptate, că *niciodată contemporanii nu sunt buni istorici*.

În schimb, *Amintiri* poate scrie oricine are ceva interesant de spus și mai ales inedit... Amintirile mele nu urmează o ordine cronologică strictă, ele se rânduiesc așa cum au năvălit în orele de reverii, când îmi trec pe dinaintea ochilor maidanele Mizilului copilăriei mele, dealurile și văile de la Valea Scheilor, Tohani, Băile Boboci, Vadu-Săpat și Călugăreni; Bucureștiul tramvaielor cu cai, al birjelor cu muscali, rânduite în fața Teatrului Național...”







# Enciclopedia Galaților

## Între neputința de a se naște și ispita de a exista (I)

*Să gândești este dificil. De aceea, majoritatea oamenilor judecă.*

Carl Gustav Jung

În studiul *Pledoarie pentru o Enciclopedie a Galaților*, apărut în revista *Studii și articole. Istorie. Educație. Cultură, Anuarul Asociației profesionale „Școala gălățeană”* nr. 6, 2021, am lansat invitația pentru toți cei care sunt preocupați de trecutul și prezentul orașului de la mila 80 a Dunării și care doresc să lase testimonium generațiilor viitoare o lucrare de referință, să ni se asocieze pentru realizarea Enciclopediei Galaților, proiect la care meditez de peste două decenii. Din păcate, lansarea Apelului a coincis cu unele manifestări apocaliptice ale lumii contemporane: evenimentele din Ucraina, tentativele de resetare a ordinii mondiale, crizele energetică, economică, financiară, înfricoșătoarea pandemie, insecuritatea regională și globală etc. Toate acestea, pe lângă influențele defavorabile pe care le-au avut asupra proiectului, m-au determinat să mă întreb dacă părintele taxonomiei biologice Carl Linne, cunoscut și drept Carolus Linnaeus, a avut dreptate atunci când în *Systema naturae* a definit omul ca fiind *homo sapiens sapiens*. Consider că ar fi fost arhisuficient doar un *sapiens veritabil* decât un *sapiens sapiens dubitabil*.

Revenind la *Pledoaria pentru o Enciclopedie a Galaților* vom preciza că fiecare cultură matură, de la Marea Baltică la Mediterana, de la Atlantic la Pacific, a simțit nevoia elaborării unor mari enciclopedii, care să permită „accesarea” rapidă și eficace a imensului volum de informație acumulat de-a lungul timpului. Protoistoria enciclopedismului are ca punct de plecare numele unor pionieri ai domeniului – germanii Friedrich A. Brockhaus și Eduard Meyer sau francezul Pierre Larousse, onomastica inițială Brockhaus sau Larousse devenind în timp, prin antonomază, sinonimă cu ideea de enciclopedie.

Din multiple cauze, cultura română nu a avut vocația enciclopedisticii. Elitele politice și culturale din ultimele două secole nu au manifestat interes pentru asemenea proiecte de anvergură și durată, neintuind faptul că ele erau fundamentale pentru identitatea națională, având o largă accesibilitate și efecte educative indiscutabile. Evident, această neîmplinire poate fi explicată prin insuficiența instrumentelor de lucru – monografiile, sintezele, tratatele, bibliografiile-, dublată de absența unor case de editură de profil sau de reticența manifestată de regimul comunist față de acest gen de lucrări. După 1989, libertatea dobândită nu a fost însoțită și de un efort organizatoric și financiar pentru realizarea unor proiecte de anvergură. Așa se explică și faptul că nici Galațiul nu beneficiază de o enciclopedie proprie, deși alte municipii/județe/provincii istorice au finalizat de mult asemenea proiecte.

Toate acestea, la care se pot adăuga și multe alte argumente, m-au determinat să intitulez acest articol *Enciclopedismul gălățean între Neputința de a se naște și Ispita de a exista*, inspirat fiind de cele două titluri ale volumelor omonime din opera lui Emil Cioran. Într-adevăr, ideea realizării *Enciclopediei Galaților*, a generat reacții diferite, lăsând impresia că ne-am afla în ipostaza din volumule cioraniene *Nefericirea de a se naște și Ispita de a exista*. Referindu-se la enciclopedismul românesc, Constantin Noica invocă cele două neajunsuri majore ale culturii



române: *sărăcia conceptuală și topica nefericită a limbii ca și năravurile firii românești*, concluzionând că, *în cadrul sistemului culturilor mari, specificul culturii române este acela de a fi o cultură fără însușiri, cu o configurație lăutărească care interpretează, fără a compune, care își împrumută structura fără a-și construi una proprie*. Deși severă, observația lui Noica este parțial justă pentru că mari creatori sunt doar cei care se conduc după sugestia lui. Ralph Waldo Emerson: *Nu merge unde te duce drumul, mergi pe unde nu există un drum și lasă o urmă*.

Cu toate acestea, diagnosticul lui Noica trebuie nuanțat pentru că, totuși, s-a înfiripat în cultura română o tradiție enciclopedică, care începe cu Dimitrie Cantemir și care include profetii culturale ai neamului românesc: Gheorghe Lazăr, Ion Heliade Rădulescu, Alexandru Odobescu, Ion Ghica, Bogdan Petriceicu Hașdeu, Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, Mircea Eliade etc. Regăsim la aceștia, aceleași preocupări variate care aspiră la omnisciență; aceeași sete de a străbate cât mai multe din geografiile spirituale ale lumii; aceeași activitate multilaterală, uneori grăbită, alteori improvizată, izvorâtă însă *întotdeauna din dorința de a provoca cultura românească să ardă cât mai multe etape, înălțând-o la universalitate, dovedindu-i astfel puterea de creație și ilustrând permanența geniului românesc*.

Reiterând *Pledoaria noastră pentru o Enciclopedie a Galaților* precizăm că ea a fost susținută, de la început din punct de vedere financiar, de către Primăria Municipiului Galați și a beneficiat de promovare și cogenerare de către Centrul Cultural „Dunărea de Jos”. După lansarea proiectului am primit mesaje de susținere, sugestii privind conținutul, tematic sau alfabetic, propuneri de restrângere a domeniului de cercetare numai la nivelul

Municipiului Galați sau, dimpotrivă, de extindere la întreg spațiul județean etc. De asemenea, unii reprezentanți ai spiritualității gălățene au avansat chiar oferte concrete de colaborare sau au exprimat opinii pertinente privind dificultățile presupuse de realizarea *Enciclopediei* la momentul actual, oferind totuși unele soluții etc. Toate acestea ne-au încurajat și ne-au indus o stare de bine, confirmând că, după inspirata expresie a Magului de la Rășinari, *Enciclopedia Galaților* cochetează deja cu *Ispita de a exista*, Mărturisesc faptul că am găsit în tumultul vieții lui Ștefan Odobleja un reper, iar în unul din aforismele sale un îndemn: *Să sperî întotdeauna. Să nu descurajezi. Dacă prezentul nu oferă recompense, renunță să te mai gândești la aceasta: trăiește în viitor, cultivă elanul, aspirația către scopurile mari*.

Revenind la titlul articolului, precizăm că noi am preluat cele două sintagme din opera cioraniană (*Nefericirea de a se naște și Ispita de a exista*) în sens metaforic și nu în absolut. Apreciem că pledoaria lui Cioran (exprimată uneori prea abrupt!) pentru conturarea unei identități naționale, constantă a naționalismului românesc și a „tinerei generații” interbelice, ca și stăruința scoaterii României din anonimat, sunt teme care nu ar trebui abandonate nici astăzi. Dimpotrivă, trebuie găsite alte modalități de expresie și forme actuale pentru transpunerea lor în practică! Considerăm că, fără exagerare, o modalitate modestă, dar cu impact major pentru comunitatea locală ar putea fi și realizarea *Enciclopediei Galaților*. De aceea, noi dorim să asistăm, cât mai curând, la *fericirea nașterii sale și la metamorfoza ispitei în realitate*.

Evident, asumarea responsabilității realizării unei *Enciclopedii a Galaților* echivalează cu acceptarea riscului ca obiectivitatea și justa măsură a propunătorului să fie percepute diferit fie de Scylla intelectualității gălățene, fie de Charibda comunitară. Dificultatea constă

tocmai în faptul că, deși autorul se străduiește să opereze cu doxă și episteme irefutabile, rezultatele cercetării pot fi vulnerabilizate, în condițiile în care opțiunea fermă pentru adevărul istoric impune renunțarea la unele clișee sau viziuni legitimate de istoriografia tradiționalistă. De asemenea, deși cercetarea nu aspiră să dea satisfacție uneia dintre părți sau să impună concluzii preconceptuate, deși nu operează cu parti-prisuri în aspectele controversate, este posibil să apară unele reacții partizane sau susțineri excentrice.

Deja ne-am confruntat cu asemenea reacții din partea cititorilor *Apelului* și, de aceea, ab initio precizăm că o enciclopedie se elaborează în baza unor cunoștințe preexistente, fiind un proiect intelectual și editorial de selectare, teaurizare și sistematizare, conform unei ordini prestabilite. Reprezintă un truism afirmația că lucrările enciclopedice, cu oferta lor de informații (quasi)exhaustive, constituie surse indispensabile pentru informarea rapidă, sigură și verificabilă. Enciclopedia nu reflectă doar nivelul științelor și culturii din epocă, ci marchează și mentalitatea perioadei respective. În acest context, pe lângă misiunea de cercetare, știința enciclopedică, integrativă și multidisciplinară, prin produsele ei, enciclopedii și dicționare, apărute în urma eforturilor de selectare, sinteză și sistematizare, asigură accesul publicului larg la cunoașterea specializată.

Optimismul nostru este susținut și alimentat de *prisca sapientia*, de înțelepciunea anticilor, de ideea medievală a lui Bernard de Chartres, recuperată de Isaac Newton, conform căreia vedem mai departe decât înaintașii noștri pentru că *suntem niște pitici cocoțați pe umerii giganților*. Aceeași afirmație este atribuită de alte surse lui John – Salisbury: *Suntem ca niște pitici așezați pe umerii giganților. Vedem mai multe lucruri, care sunt mai îndepărtate decât au văzut ei, nu pentru că vederea noastră este superioară sau pentru că suntem mai înalți decât ei, ci pentru că ne ridicăm și statura lor se adaugă la a noastră*.

Marele filosof, medievist, semiotician și analist al fenomenelor mass-media Umberto Eco a ajuns recognoscibil în mentalul colectiv și prin volumul *Pe umerii giganților* care conține douăsprezece texte din prelegerile susținute de Eco în cadrul festivalului La Milaneseana, între 2001 și 2015. Pornind de la metafora piticilor de pe umerii uriașilor, filosoful ne aduce în postura de a ne întreba singuri dacă noi suntem epigonii nedemni ce nu își vor putea egala niciodată predecesorii sau știm mai multe datorită eforturilor lor și putem vedea mai departe, tocmai pentru că am ajuns la mari înălțimi, pe umerii genilor din trecut?

Bineînțeles, noi beneficiem de opera antecesorilor și pentru a nu fi niște epigoni nedemni trebuie să o valorificăm plenar în *Enciclopedia Galaților*. Vom reuși aceasta dacă, printre altele, vom opera cu cele două concepte definite de L. Blaga în tripticul *Trilogia Cunoașterii: cunoașterea paradisiacă și cunoașterea luciferică*. Cunoașterea obișnuită, denumită de Blaga și **înțelegătoare**, prin faptul că ea este caracterizată de o neîncetată dorință și activitate de eliminare a tuturor hiatusurilor și necunoscutelor, interne sau externe în raport cu persoana cunoscătoare. Acest gen natural de cunoaștere dobândește la Blaga numele simbolic de *cunoaștere paradisiacă*.

Dimpotrivă, *cunoașterea luciferică* este cufundată în mister, se îndepărtează de subiectul cunoscător iar în câmpul ei apar problematicul, riscurile și eșecurile, neliniștea și pierderea echilibrului lăuntric. Cu toate acestea, cele două feluri de cunoaștere au o evoluție paradoxală: *cunoașterea paradisiacă*, pornind de la evidență și claritate rațională ajunge în cele din urmă la o continuă problematizare, adică intră în câmpul *cunoașterii luciferice*, în

timp ce aceasta din urmă, deși pornește de la misterul care învăluie realitatea, reușește o mai mare clarificare și stabilitate a obiectului de cunoscut. Realizatorii *Enciclopediei Galaților* trebuie să apeleze atât la *cunoașterea paradisiacă*, în care misterul intervine doar accidental, cât și la *cunoașterea luciferică*, pentru a clarifica enigme, mistere, probleme controversate etc. În aceste circumstanțe, Winston Churchill poate oferi soluția de compromis: *Optimistul vede oportunități în orice situație dificilă, pe când pesimistul vede dificultăți în orice oportunitate.*

Riscul cel mai mare pentru apariția *Enciclopediei* este *încremenirea în proiect*, sintagma fiind atribuită de cei mai mulți lui Gabrel Liiceanu, invocând volumul *Apel către lichele*. Surpriză însă: conceptul de *persistență (cantonare) în decizie*, din care, printr-o iscusită întoarcere din condei, provine formularea *încremenire în proiect*, nu aparține lui Liiceanu, ci lui Immanuel Kant! Ea poate fi găsită în *Critica rațiunii practice*, una dintre capodoperele marelui filosof clasic german! Stupoare! Gabriel Liiceanu susține că a scris pamfletul său pentru a elibera societatea românească de *figura emblematică și dominatoare a lichelei ieșite din comunism și care se pregătea să facă din nou istorie*. Penibilul situației este definit magistral de un aforism care spune că *revoluțiile sunt declanșate de visători, continuate de naivi, iar de ele profită lichelele.*

Așadar, *Enciclopedia* trebuie realizată **Hic et nunc** (Aici și acum) și nu **Ubi et orbi** (Oriunde și nicăieri). Evident, prioritate are **ACUM**, unul dintre numeroasele mistere ale acestui enigmatic fenomen denumit timp. Pentru a convinge pe eventualii coautori ai *Enciclopediei* de atotputernicia lui **ACUM** apelăm la ceea ce este cunoscut în istoria științei ca Sindromul Galois. Pasionat de matematică încă din anii

de facultate, la doar 16 ani, Évariste Galois a conceput 7 teoreme noi și a reușit să rezolve o problemă nedezlegată de peste 50 de ani.

Galois a fost un tip revoluționar și nonconformist, motiv pentru care a fost arestat de două ori. La vârsta de 20 de ani se îndrăgostește de o femeie care era deja logodită, fapt pentru care a fost provocat la duel de către iubitul acesteia. Din cauza rănilor suferite, la data de 30 mai 1832, în urma unui duel cu pistoale, a murit înainte de împlinirea vârstei de douăzeci și unu de ani. Întrucât presimțea că nu va supraviețui duelului, în noaptea de 29 mai 1832, a scris toate memoriile și descoperirile pe niște foi intitulând lucrarea *Nu am timp!*. Evident, Galois nu avea timp de pierdut și dorea să-l investească, exclusiv, pentru a transmite realizările sale inestimabile, mai ales că avea doar 21 de ani. Am dat acest exemplu pentru ca noi să tragem două învățăminte: în primul rând, creierul uman dispune de posibilități nelimitate atunci când lucrează sub presiune, în al doilea rând, adrenalina stimulează creativitatea (dar este de preferat nu cu prețul vieții!). Deși nu suntem toți niște genii precum Galois, totuși procrastinarea și amânarea nu sunt de dorit în activitatea noastră. Așa gândea și Cicero, care într-una din *Filipice* se adresa lui Marc Antonius astfel: *In rebus gerendis tarditas et procrastinatio odiosa sunt (Când se face ceva, întârzierea și amânarea sunt odioase).*

Emil Cioran, în *Căderea în timp*, afirmă: *A trăi înseamnă a fi supus magiei posibilului; dar când percepi până și în posibil un timp trecut ce va să vină, totul devine trecut virtual și nu mai există nici prezent și nici viitor. În fiecare clipă eu deslușesc nu trecerea către o altă clipă, ci o respirație obosită și un horcăit. Zămislesc timp mort, mă lăfăiesc în axfixia devenirii.* Dar, ne avertizează Rășinăreanul, există și mai rău decât atât: *căderea din istorie. După ce a stricat adevărata eternitate* (datorită

faptului că a mâncat mărul din Pomul Cunoașterii!), *omul a căzut în timp, unde a izbutit, dacă nu să prospere, cel puțin să trăiască: sigur e că s-a obișnuit cu noua lui condiție. Procesul acestei căderi și al acestei deprinderi se numește Istorie. Dar iată că-l amenință o altă cădere, a cărei amploare e încă greu de apreciat. De data asta el nu va mai cădea din eternitate, ci din timp; și a cădea din timp înseamnă a cădea din Istorie, înseamnă, devenirea fiind suspendată, împotmolirea în inertia și posaca monotone, în absolutul stagnerii... Insensibilitatea față de propriul destin este caracteristică celui ce a căzut din timp și care, pe măsură ce căderea se produce, devine incapabil să se manifeste sau să mai vrea să lase după sine, fie și numai niște urme. Să pierzi și eternitatea și timpul! Plictisul este obsesia acestei duble pierderi. Altfel spus, starea normală, modul de a simți oficial al unei umanități azvârlite în sfârșit din istorie.*

Pentru a nu cădea din istorie și a rămâne în timp și în istorie trebuie să reușim să finalizăm, printre altele, și *Enciclopedia Galaților*. Este, așa cum am mai afirmat, în consens cu Vasile Pârvan *Datoria vieții noastre*. Vă asigur că acest ideal nu este o fantasmă și nici susținerea cuiva care este sub Efectul Pygmalion.

Așa cum se cunoaște deja, legendarul rege și sculptor Pygmalion a sculptat el însuși idealul feminin, dându-i numele de Galatea. Apoi, a adresat rugăminți Afroditei, zeița frumuseții, pentru a-i dăruia o femeie asemenea sculpturii sale. Observându-l îndrăgostit de statuia sa, zeița a dat viață pietrei, Pygmalion și Galatea trăind mai departe fericiți.

Inspirat de mitul antic, George Bernard Shaw a lansat în 1912 o piesă de teatru cu titlul *Pygmalion*, piesă în care personajul principal, profesorul de fonetică Henry Higgins o „șlefuieste” pe florăreasa

Eliza, asigurându-i o dicție impecabilă și sfârșind prin a se îndrăgosti de ea. Piesa va inspira mai apoi cunoscutul muzical *My Fair Lady* și filmul cu același nume.

Efectul Pygmalion sau efectul Rosenthal are și o altă semnificație, profetia autorealizatoare, fiind o formă a acesteia. În experimentul realizat de Roberth Rosenthal și colaboratoarea sa Leonore Jacobson, aceștia le-au spus profesorilor la începutul anului școlar că testele IQ arată că unii dintre elevii lor au un potențial intelectual peste medie. În realitate, aceștia erau selectați aleator din clasa de elevi și profesorii nu știau că informațiile care le fuseseră furnizate erau false, iar elevii nu știau nimic despre experiment sau despre eticheta care li se atașase.

Rezultatele au arătat că elevii despre care profesorii credeau că sunt mai inteligenți au prezentat la sfârșitul anului școlar o creștere semnificativă, reală, a nivelului coeficientului de inteligență, în raport cu ceilalți colegi de clasă. Ce trebuie să subliniem este faptul că nu numai spațiul școlar este propice realizării unor profeții de acest tip, ci oricare alt domeniu în care se lucrează cu oamenii, iar domeniul creației științifice și al cercetării nu face excepție.

De aceea, **creditez comunitatea locală gălățeană că este capabilă, AICI și ACUM, să dăruiască urbei de la mila 80 a Dunării propria-i Enciclopedie.**

*Continuarea în numărul următor al revistei*

# Un escroc în limuzină

Celebra limuzină a domnului Harris Saechter, care făcea vogă pe străzile Galațiului prin anii '37-'38, era o „Hispano-Suisa J12 Sport Torpedo”, a cărei poveste ciudată era repetată de proprietarul ei cu plăcere, oricui vroia s-o asculte și de ori câte ori venea vorba:

- Cred că v-am mai spus și o știți. Da' hai să v-o mai spun o dată: în 1935, guvernul spaniol a comandat un „J12”, o mașină de ceremonie pentru Președintele Republicii. Caroseria - un decapotabil cu patru uși, după cum se vede, urma să fie construită de „Carrosserie Vanvooren” din Paris. Când a izbucnit războiul civil spaniol, în '36, mașina cu caroserie se afla încă în uzina franceză Hispano-Suiza. A mai trecut un timp și n-o cerea nimeni, așa că unul dintre proprietarii companiei a decis să o vândă. Mașina a fost trimisă la uzina Fichet din Marsilia, pentru a i se pune placa de blindaj și, de acolo... am cumpărat-o eu. Era să fie a șefului statului spaniol, dar uite că s-a întâmplat să fie a mea! – se lăuda el, plin de satisfacție.

Istoria asta era cam cusută cu ață albă, dar gălățenii, oameni simțiți sau poate neștiutori, o înghițeau pe nemestecate. În realitate, originalul a fost livrat până la urmă noului guvern din țara care îl comandase, iar ce plimba Saechter pe străzile Galațiului era o copie...

Când apărea pe Domnească în limuzina lui neagră – dar neagră, să-ți sară ochii de neagră ce era – acoperită cu capota tot neagră și cu statueta aceea sclipitoare și provocatoare de pe grila radiatorului, toată strada încremenea. Era o apariție, ce mai, impresionantă și înfricoșătoare, în același timp, ca un dric. Te și mirai pe cine duce. Până la proba contrarie, îl ducea pe domnul Saechter. Iar domnul Saechter era o persoană respectabilă în urbe, negustor cu stare, afacerist de succes, care deținea depozitul de lemne din vale. Se mai știa că avea și o



societate de Bôis prin pădurile din Moldova care îi furniza lemne pentru depozit și de unde mai și exporta. Un tip care se împrietenea cu cine nu gândești. Lui Grigore Trancu-Iași, fost ministru al Muncii, întemeietor și președinte de onoare al Academiei de Export din Galați, îi copia cu nonșalanță vorbele rostite la deschiderea Academiei: „Negustorii au fost din veacuri purtătorii făcliei luptelor pentru libertatea popoarelor. Ei au independența pe care alții nu o au, s-o întrebuințeze pentru binele țării” – susținând că acesta e și crezul lui: de a pune la dispoziția oamenilor tot ce are, „spre binele țării și al orașului său”! S-a înscris în „Intim Club”, unde președinte era Gh. Petrescu-Dâmbovița și vice-președinte Grigore Trancu-Iași. Acolo se întâlnea cu cele mai luminate fețe ale orașului, cu care spera să lege relații „intime”, începând de la Episcopul Dunării de Jos, la

Generalul Comandant al Corpului de Armată și Generalul Comandant al Diviziei trupelor de operații până la la Comandantul Diviziei de Dunăre, la Prefect, Primar etc. etc.

În general, lumea îi aprecia jovialitatea și îi acorda credit. Era un om, până la urmă, util. Avântul cu care își derula afacerile, promptitudinea, costurile relativ acceptabile pe care le practica l-au făcut să câștige notorietate. Nu intrase în politică, dar, la o adică, sponsoriza partidele care îi acordau beneficii. O mână spală pe alta, nu? „Banii fac politica și politica face banii” – cita el din „clasicii”. Sau: „Nimic nu face bani, ca banul”... Ori: „Numai banul îți arată cine ești cu adevărat”... Tot așa le spunea și unor politicieni, odată, la o bere, în față la Suré, șarmant ca de obicei, adăugând persuasiv: „Și se-ntâmplă să strângi vreo zece, cînșpe ani, până te trezești că mori și nu-ți mai trebuie!”... Toți făceau haz de glumele lui picante. Se distrau pe socoteala lui și pe banii lui și nu se întrebau niciodată din ce „corn al abundenței” pică averea care îi sporea continuu. Că erau bani albi sau negri, nu era treaba lor. La urma urmei, se știa că, la Galați, se mai „ciupea” pe ici, pe colo. Contrabanda cu mărfuri pentru care nu se plătea impozit se făcea cu ochii închiși, când se aduceau mărfuri de la Lipsca sau de la Brașov și se declara că ar fi fost aduse pe Dunăre. Îi întreba cineva?

Există și escroci simpatici pe lumea asta, cine nu-și amintește de Prințul Sașa Stavisky, de care presa și o lume întreagă vuiseră la începutul anilor `30. Când venea vorba despre el, cu toții se aruncau să-l apere:

-A fost cel mai genial escroc... cu tâmpla găurită!

-Afacerea Stavisky a urcat până la vârf, mulți au avut de dat socoteală... Guvernul a fost interpelat în Camera Deputaților, prim-ministrul a dat explicații de la tribuna Parlamentului...

-Eh, era un tip veșnic surâzător și sarcastic, care cucerea inimile dintr-o privire... Păcat că s-a sinucis!

-Când a fost prins cu mâța în sac, n-a mai avut încotro, zicea și Saechter, ca să le țină isonul.

Nimeni nu știe când a intrat Saechter în afaceri, dar la puțină vreme după ce a intrat toată lumea era de acord că s-a orientat bine când a luat în seama lui aprovizionarea orașului cu lemne! Fie iarnă, fie vară, în bucătării trebuie să ardă focul, nu? Pe gerurile cele mai năprasnice, unde se adună toți ai casei dacă nu la gura sobei – care sobe trebuie să frigă. Și ca să frigă... domnul Saechter are grijă. A luat Valea, a luat Dealul, a luat pe rând toate autoritățile urbane, toate parohiile, toate regimentele cazarmei, spitalele, școlile, birourile, prăvăliile, tot. Sigur, mai existau și alte depozite de lemne prin acest oraș, dar baza aprovizionării stătea în depozitele Harris Saechter!

Domnul Harris Saechter avea și un stil aparte de a se arăta lumii. Iarna îl vedeai cu o scurtă și căciulă din blană cafenie de zibelină sau de samur, cum vreți să-i ziceți, aduse direct de la Sankt Petersburg, zicea el, și cu cizme lungi de piele până la genunchi. Vara, purta cămăși sport și sacou, pantaloni scurți, jambiere albe și jartiere verzi, iar pe cap o pălărie de vânătoare cu o mică pană de păun într-o parte. Ca un vânător de munte, un pădurean sadea sau... un veritabil proprietar al unei societăți *de Bôis* ce era. Un personaj insolit în peisajul gălățean, am zice, dacă n-am ști că societatea gălățeană cosmopolită de atunci era destul de pestriță.

Ei, dar vara era pe sfârșite, se apropia toamna și lumea începea să-și cumpere lemnele pentru iarnă. La poarta depozitului se formase o coadă lungă de căruțe care așteptau să fie încărcate. Domnul Saechter nu era în localitate, dar se ocupau oamenii lui și treaba mergea ca pe roate. Asta până în ziua

când la directorul financiar din localitate s-a primit un telefon...

Un denunț anonim aducea la cunoștința autorităților că în depozitul de lemne al domnului Saechter se folosesc registre duble și că, în felul acesta, statul este frustrat de sume mari de bani. Imediat, domnul administrator financiar de la constatări i-a însărcinat pe controlorul Leonida Bandac și agentul Enescu să se ocupe de caz și a pornit ancheta.

A doua zi, dimineață, pe la orele 11:00, cei doi s-au prezentat la depozit spunând că vor să cumpere o cantitate de lemne. În timp ce agentul Enescu supraveghea cântărirea lor, Bandac a intrat în birou, unde a găsit o funcționară care opera în două registre consecutiv. S-a legitimat și a cerut să se uite în ele. Ea s-a opus, l-a anunțat imediat pe avocatul lui Saechter, care era unul din funcționarii depozitului, acesta a intervenit și, cu oamenii de serviciu, l-a bruscat pe controlor. A început cearta, a intervenit și Enescu și, în ambuscada care s-a creat, cei doi au reușit să pună mâna pe registre și să fugă cu ele... La ieșire, o mașină i-a preluat din mers și așa s-a încheiat recuperarea prețioaselor probe de la depozitul lui Saechter.

Bineînțeles că domnul Saechter a fost anunțat, dar nu mai era nimic de făcut. Registrele lui erau acum în mâna fiscoșului.

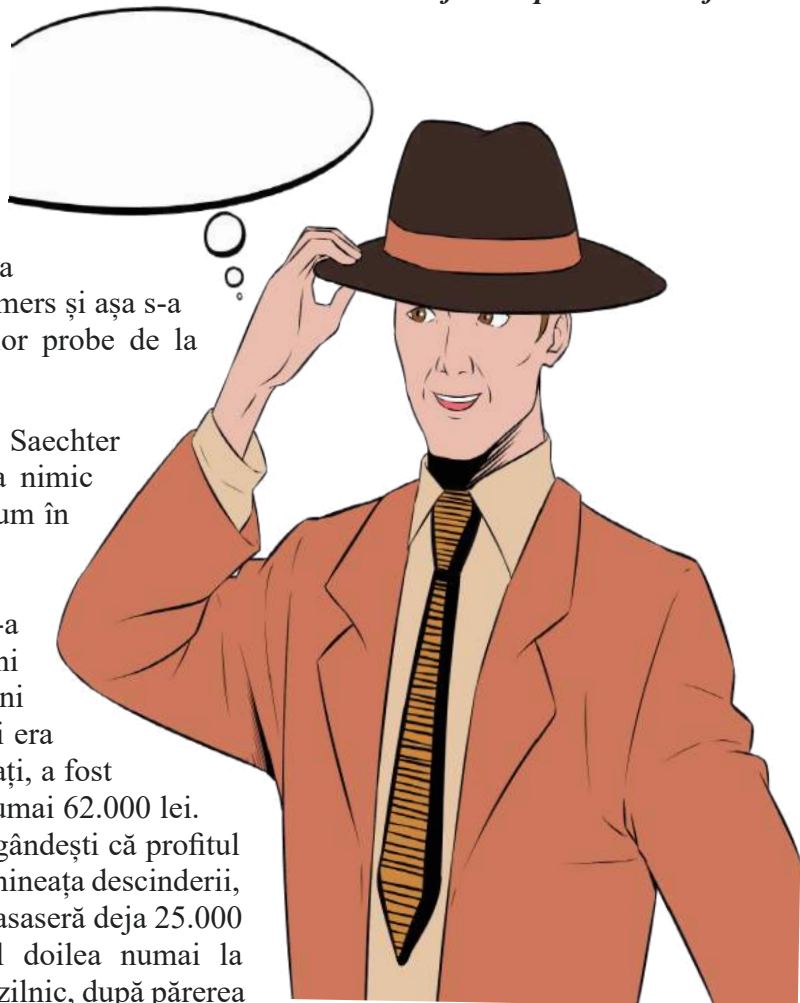
Protecția de care s-a bucurat acest domn Saechter, ani la rând, era evidentă. Cu cinci ani în urmă, depozitul amintit, deși era unul din cele mai mari din Galați, a fost supus la un impozit anual de numai 62.000 lei. O nimica toată, dacă stai să te gândești că profitul lui anual era de milioane! În dimineața descinderii, numai până la ora 11:00, se încasaseră deja 25.000 lei – declarați în registrul al doilea numai la jumătate. Prejudiciul se ridica, zilnic, după părerea

controlorului Bandac, la sute de mii de lei.

S-a mai constatat că, de ani de zile, lemnele livrate pentru armată erau de altă calitate decât cele declarate în acte, fiind și aduse pe Dunăre, cu transport mai ieftin și cu alt preț. Profitul îi alimenta în continuare afacerile, casa deschisă pe care o ținea și, desigur, limuzina aceea spaniolă care tăia răsufierea târgului.

Presă, care atâta așteaptă, a prins subiectul ca pe o plăcintă caldă și, cu litere de-o șchioapă”, titra:

*„Auziți, cetățeni ai Galaților, cum se fac impuneri în fericita*





### ***Țară Românească!... Escrocii cu jambiere albe și jartiere verzi în atenția procurorului Vidrașcu!...***

*Pe lângă escrocii care formează clientela cotidiană a Palatului de Justiție, cu toată descoperirea organelor fiscale, lipsește domnul cu jambiere albe și limuzină neagră, care-și lăfăiește silueta de îmbogățit impertinent pe pernele moi ale mașinei în vâzul a mii de oameni înfometați și jefuiți de el. Zicem că lipsește, cu toată descoperirea făcută de personalul Administrației financiare, căci domnul în chestie, în loc să ocupe una din celulele libere la Arestul Central, continuă să sfideze orașul... Să-l dăm jos din somptuoasa limuzină!...*

Dar domnul Saechter nu putea fi dat jos de nicăieri fiindcă, fatalitate! lipsea din oraș și nu răspundea nici la telefon, parcă intrase în pământ. Doamna lui își făcuse bagajele și părăsise și ea domiciliul conjugal în mare grabă, iar depozitul de lemne din vale pusese lacătul pe poartă. Celelalte depozite din oraș erau depășite de situație, așa că gălățenii riscau să suporte o iarnă cam friguroasă...

Parchetul gălățean ar fi trebuit să facă descinderi și la societatea lui *de Bôis*, din Valea Uzului, de lângă Bacău, numai că acolo jurisdicția era alta, așa că au predat cazul autorităților vecine și... s-au spălat pe mâini.

Ce s-a întâmplat mai departe, nu mai știm. Au trecut anii, a venit războiul și domnului Harris Saechter i s-a pierdut de tot urma. Nu s-a mai auzit nimic nici de el, nici de limuzina lui. Voi ați mai auzit ceva?



## **Răftulescu**

„Cartea de față cuprinde cercetări din arealul psihiatriei, psihologiei clinice, psihodiagnosticului și psihologiei medicale, Dincolo de influențele psihodinamicii, care se regăsesc în conceptualizare, cercetările alese pentru prezentare respectă rigorile evidence based medicine. Regăsim analiza, sinteza, judecățile comparative și raționamentele, interfețe ale minții cercetătorului, un modern „bisturiu” pentru a diseca multitudinea informațională a zilelor noastre, spre a scoate la iveală adevărul științific.”

**conf. univ. dr. Simona Trifu**



# Mihai Eminescu: „Ochii – iscoditorii firii” (I)

**C**a să pătrunzi în universul creației eminesciene îți trebuie o cheie de aur, deschizătoare de semnificații profunde și generatoare de analize proteice. E un act de inițiere obligatoriu, pe care cercetătorii îl îndeplinesc de-atâția ani pe urmele Poetului, suind, așa cum se cuvine în cazul înălțimilor, pe treptele consacrate ale exegeticii, dar căutând și drumuri mai noi, mai puțin umblate, dar care pot ajunge la rezultate spectaculoase. Pentru că, așa cum s-a remarcat de-atâtea ori, opera sa, în impresionanta ei unitate, reprezintă o viziune coerentă asupra lumii ca ansamblu, o analiză a esențelor și o respingere a aparențelor.

Iar, pentru a afla „sâmburul lumii”, spiritul critic va fi investit cu excepționale calități de explorare: „Când posomorâtul basmu – vechea secolilor strajă –/ Îmi deschide cu chei de-aur și cu-a vorbelor lui vrajă/ Poarta naltă de la templul unde secolii se torc –// [...] eu privesc și tot privesc... (Memento mori). Dacă am interpretat corect discursul poetic, templul este înalta domă (sala cu oglinzi), structura constitutivă a lumii, iar privirea, calea de cunoaștere. Ca principiu capital și metodă favorită de acțiune, vederea dezvoltă la Eminescu modalități multiple de manifestare, întemeiate pe contribuția fundamentală a ochilor, agenții principali ai încadrării umane în univers: „O perspectivă nemărginită se deschide înaintea ochilor noi.” (Fragmentarium 282). Poetica privirii însăși nu poate fi concepută decât ca imanentă a cunoașterii mundane. Pentru că ochii sunt iscoditori ai firii, „cei doi luminători ai trupului/ cei doi luminători ai

feței...” (mss. 2262, fila 138). În simbolistica ochiului intră *globul*, ca imagine a totalității, alături de *sfera* Universului: „Din sfera mea venii cu greu/ Ca să-ți ascult chemarea...” (Lucafărul) și de *cercul* strâmt al patimilor umane: „Trăind în cercul vostru strâmt,/ Norocul vă petrece...” (Lucafărul).

Rotundul viu, pe care-l figurează cele trei simboluri, se amplifică ori se concentrează ondulatoriu, sub impulsul celor două forțe antagonice, centrifugă și centripetă, într-un turbion ce pare inextricabil, dar e chiar ritmul vital al lumii. Astfel, ochiul poate deveni organul cunoașterii originare, pe care Universul îl dobândește la un moment dat.

Starea previzuală, haosul inițial, îi inspiră poetului rânduri memorabile: „Căci era un întuneric ca o mare fără-rază,/ Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază.” (Scrisoarea I). Lipseau așadar și obiectul (tema) și subiectul (agentul) cunoașterii. Însă ochiul poate fi și instrumentul iscoditor – „Băiat din flori și de pripas,/ Dar îndrăzneț cu ochii...”, Lucafărul – sau contemplativ – „Vezi izvoare zdrumicate printre pietre licurind”, Călin (file din poveste) – al acțiunii umane. Lumea întreagă e un glob, cu ipostaze diverse, „*globul* cel de tină”, Pământul, (Împărat și proletar) ori globul ocular („Sub pleoapele închise *globii ochilor* se bat”, Călin) etc. Și tot identificând astfel multiplele ipostaze ale privirii la Eminescu, generale (globale) sau individuale, putem ajunge la concluzia că lumea lui este compusă din cel puțin trei învelișuri cognitive. Primul este dimensionat macrocosmic și are în centru

privirea „dintâi”, ochiul atoatevăzător, cu diversele sale identități, „ochiul din ceriuri”, ochiul angelic, ochiul stihial („*Luceferii de foc/ Privi-vor din cetini...*”, **Iar când voi fi pământ**) etc. Al doilea, e cel al cunoașterii lumesti, naturale și umane (sociale). În timp ce natura e receptată cu încântare („Lun-atunci din codri iese,/ Noaptea toată stă s-o vadă...”, **Făt-Frumos din tei**), perspectiva socială este o sursă de remarci (auto)ironice și critice acuzatoare: „Noi, *privirea scrutătoare*, ce nimica nu visează.” (**Epigonii**); „*Vă văd lungiți pe patul juneții ce-ați spurcat-o...*” (**Junii corupți**).

Pentru Eminescu privirea scrutătoare este impersonală, rece, blazată și fără deschidere. De aceea, îi opune privirea vizionară, care are beneficiul libertății sale subiective de a naviga în orice spațiu (romantic): „Lumea mi se prezintă armonioasă cum i se prezintă oricărui *ochi vizionar*, netrezit încă, orcărei subiectivități fericite în grădina înflorită a închipuirilor sale.” (**Fragmentarium** 550).

Al treilea nivel (înveliș) al percepției vizuale este cel personal, intim, marcat în primul rând de experiența erotică.

Edificatoare în acest sens sunt titlurile a diverse poeme, care focalizează vizual pasiunea: „Când te-am văzut, Verena”, „O dată te văzusem”, „Tu mă privești cu ochii mari”, „De pe ochi ridici...”, „Ochiul tău iubit”, „În ochii tăi citisem” etc. Eidosul acestui spațiu intim, dominat de imaginea iubitei, este reprezentat prin comuniunea privirilor: „Doi oameni *ce-și pierdură privirea una-ntr-altă*.” (**Urât și sărăcie**); „*Ei din ochi se prăpădesc*.” (**Povestea teiului**); „Numai *ochiul e vorbăreț*, iară limba lor e mută.”, **Călin (file din poveste)**. Starea de grație a cuplului se opune stării de însingurare: „*Ochii mei nălțam visători la steaua singurătății*”, **Odă (în metru antic)**, în timp ce privirea ascensională reprezintă o

criză de identitate, reprezentată de aspirație, dar și de căutarea reperelor (uneori imposibil de identificat).

Dragostea pământescă e guvernată de însuși principiul erotic, în ipostaza Amorelui orb: „Când sună-n viața lumii a miezenoștii oră,/ *Atunci prin ceruri îmblă zâmbind amorul orb...*” (**Povestea magului călător în stele**). Viziunea transcendentală pune în evidență calitatea unică a principiului erotic, de inițiator benevolent al pasiunii.

Starea sa de cecitate (orbire), anterioară inițierii vizual-erotice, reprezintă în fond ipostaza preinițiativă a privirii concentrate în sine. El nu este nici „Pajul Cupidon”, nici „Kamadeva, zeul indic”, ci chiar esențialul sens al împlinirii universale și umane. Unui asemenea principiu erotic (ca și altora, pe care poetul le descoperă pe rând) i se supun toate „câte există”. În felul acesta, iubirea va deveni rezultat al coborârii pe Pământ, al apropierii, prin privire descendentă: „Ca în cămara ta să vin,/ *Să te privesc de-aproape...*” (**Luceafărul**).

Procesul mitic este însă mai complicat – iubirea omenească rezultă din întruparea erosului absolut în „pământești ființe” în cadrul unui ritual fecund, al logodnei eternității cu clipa, legătură efemeră și unilaterală născută din adorație: „De îngeri suflete-albe *văzându-l se coloră/ Și ochii lor albaștri privirea lui o sorb...*”

Mai întâi se implică îngerii, care preiau pasiunea și o transferă, multiplicând-o în același timp. Totul se petrece la nivel vizual: albul inocenței angelice „se coloră” prin inițierea combustiei erotice, într-o ancestrală, sempiternă transfigurare predestinată (căreia nu i se pot împotrivi).

Privirea „în sine”, inițială, își pierde deci caracterul autotelic, de vreme ce se lasă sorbită de îngeri. Aflat aparent în stare

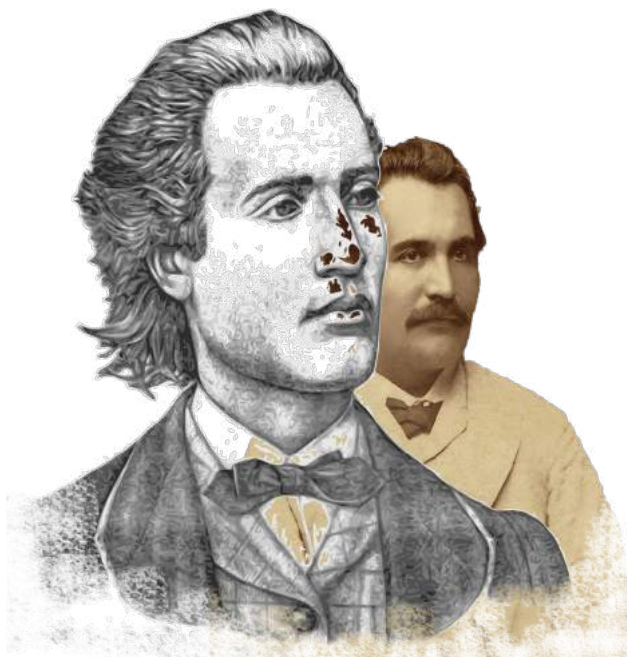
de ataraxie, Amorul orb, trece (plutește?) „prin ceruri” (transcendental), la ora crucială a vieții lumii, miazănoaptea. Reperul spațiu temporal marchează edificator situația abnormă, excepțională și supraomenească, în care are loc acest transfer. Dar, deși pare detașat de cele lumești, principiul erotic suprem se dezvăluie și se lasă sorbit (și multiplicat) de îngerii (dovadă că iubirea este la origini nevinovată). Ochiul primordial, ce pare orb, „*luci vederii*” (**La steaua**) îngerilor, care se împărtășesc din raza (esența) sa.

Ceea ce înseamnă că privirea potențială se transformă într-o acțiune efectivă, cu efect germinativ, exprimat cromatic: sufletele albe ale îngerilor prind culoarea pasiunii. Interesantă este și identificarea sufletelor ca purtătoare ale iubirii, pe de o parte, prin dihotomia religioasă clasică, suflet – trup, care apropie de dumnezeire doar spiritul. Or, spiritualizată, dragostea nu rămâne numai eros profan, ci reprezintă și iubirea mistică, *αγαπή*. Pe de altă parte, prin realiația pe care poetul o stabilește între privire și suflet: „... *Ochii se atârnă din suflet...*” (**Mss. 2262**, 138) și, mai departe: „...*ochii sunt cele două mâini fără trup, cu care Sufletul apucă pe cele ce le iubește* și de departe și pre acelea ce nu le poate apuca cu mâinile...” (**ibidem**).

După o astfel de lămurire, vom interpreta mai avizați versurile: „*S-atârnă sufletu-mi de ochii/ Cei plini de lacrimi și noroc.*” (**Atât de fragedă**). Revenind la mitul erotic, vom constata că îngerii, cu ochii lor albaștri (care subliniază originea lor celestă), devin sensibili (vulnerabili) prin postura lor intermediară (mijlocitoare): mai întâi ridică ochii, înnamorându-se, iar apoi îi coboară, atrași irezistibil de pământeni: „*Plecând spre pământ ochii ei timizi se-namoră!* În pământești ființe cu fragedul lor corp/ Și prin a lumii vamă cobor bolnavi de-amor/ În corpurile de-oameni ce-aștept venirea lor.” (**ibidem**). O astfel de coborâre (luciferică?)

prin „vama lumii” îi este interzisă lui Hyperion, „Un mort frumos, *cu ochii vii/ Ce scânteie-n afară.*” (**Luceafărul**).

În toate ipostazele sale, detaliate și exemplificate, privirea are rol de activizator; ființa aflată în stare de reverie sau de visare, cu toate că nu are contact nemijlocit cu realitatea, și-o reprezintă în spatele ochilor închiși printr-o activitate intensă, prin care zborul fanteziei trece dincolo de obiectul contemplației directe, acolo unde reprezentarea (iluzorie) rămâne și se amplifică (uneori până la extaz, alteori până la durere). Aceasta este privirea interioară, pe care poetul o preferă, chiar dacă este de cele mai multe ori autosugestie: „*Ca să te văd venind – ca-n vis, așa vii!*” (**Sonet III**). Pe cealaltă, exterioară, o consideră duplicitară: „A fi? Nebunie și tristă și goală;/ Urechea te minte și *ochiul te-nșeală.*” (**Mortua est!**). Dar oricât ar fi ochiul lăuntric de adânc, tot nu se poate elibera de sine, nu-și poate feri drumul de ispite: „*Piară-mi ochii turburători din cale...*”, **Odă (în metru antic)**, nu se poate ridica la seninătatea „eternității din cer”, care se privește narcisiac în sine însăși și se miră de frumusețea ei!



Liviu Vișan

# „Nimeni nu are amintiri din ziua în care s-a născut”

”

*Când ai conștientizat că ești un poet, că ai devenit altceva decât ai fost?*

Sincer să fiu, cred că nimeni nu are amintiri din ziua în care s-a născut! Ursitoarele, ele și numai ele sunt vinovate sau răspunzătoare pentru bruma de talent, acolo unde există. Poți fi înzestrat, prin hazard, fie cu ureche muzicală (n-am avut parte!), fie cu un simț acut al culorilor (mi-ar fi plăcut pictura, dar nu am niciun pic de har!) sau – după cum mă suspectezi cu această întrebare – cu o oarecare sensibilitate poetică.



## *vară uitată*

umblam desculț și despuiat  
pe vremea când eram băiat  
poteca nu mai ține minte  
urme de pași în praf fierbinte

când la amiază îți dispare  
cu totul umbra sub picioare  
nici satul parcă nu mai știe  
nimic despre copilărie

până și marginea pădurii  
se pierde-n tremurul căldurii  
unde pe un tărâm de iască  
mai e doar casa părintească

pe vremea când eram băiat  
furam tutun pus la uscat  
și-abia acum am un răspuns  
viața-i frumoasă pe ascuns

## *călătorie anestezie*

ce poți să faci în vis la o plimbare  
cu degetul de la picior cel mare  
când ești la chirurgie să ți-l tai  
și ca printr-o minune nu-l mai ai

poate doar o călătorie-n timp  
să duci ofranda clipei în Olimp  
iar zeilor miloși să le propui  
să-ți pună aripi albe la călcâi

și-atunci pe-o coală albă de hârtie  
ai alerga nebun prin poezie  
călcând pe talpa care nu te doare  
pentru că versurile au picioare

dulceața din metafore suspină  
că o să vină vremea o să vină  
după zaharicale unse cu șerbet  
și la piciorul plin de diabet

și iată că mă mișc într-un picior  
rămas cu degetul arătător  
care întinde pasul nici nu știi  
urmând busola de călătorii

## *descântec*

de ce vorbim cu îngerii nu știm  
poate avem în noi un heruvim  
unul bătrân și înțelept și harnic  
cunoscător a toate dar zadarnic

îl mai simțim de paște ca acum  
când bem o țuică fiartă de Crăciun  
cu magii care vin dintr-o poveste  
și cu ce este și cu ce nu este

simțiți și voi fiorul de zăpadă  
când fulgul a uitat din cer să cadă  
să nu vă temeți să nu faceți plângeri  
e clipa-n care și voi sunteți îngeri

## *după nici o clipă*

ceea ce ni se-ntamplă când murim  
de unde dracu doamne să mai știm  
când noi venim la tine cu petiții  
de nemaipomenite superstiții

noi suntem doamne îngerii votivi  
care se pierd în zori printre bețivi  
și preamărim miracolul divin prin care ai  
făcut din apă vin

## *armagedon*

am scris poemul meu pe andezit  
încă cioplesc la el și nu-l recit  
litere vii se zvârcolesc în piatră  
sub cerul de lumină camuflată

nimeni nu știe dacă are rost  
să stăm în pivniță la adăpost  
sau să iesim nevinovați din vină  
pe ultima fâșie de lumină

miroase a iluzii de catran  
mai scriu și eu o literă în van  
despre nebunii care cred că-s vraci  
când stau cu degetele pe trăgaci

se face noapte nu vă fie teamă  
vom trece toți în liniște prin vamă  
iar pe tărâmul unde vom trăi  
poetii scriu în fiecare zi

# Mitică

*2 decembrie 1936 - 3 ianuarie 2023*

Ne-am cunoscut pe același peron  
Eram bătrâni.  
Fiecare din noi  
Nu aveam prea multe-n comun  
Atâta doar, eram amândoi  
Fugari de singurătate  
Ne petreceam Duminicile  
Rătăcind pe străzi  
Mângâind din vechi tencuielile  
Apoi mergeam la Hanul Calicilor  
La o bere și mici  
A fost ultimul Mare Mitică  
Într-un univers de mitici.

N-am fost prieteni  
Prietenii ți-i faci în tinerețe  
Ci doar amici.  
Pe când treceam  
pe lângă Teatrul de Comedie  
Mi-a spus cu tristețe  
De aici a început totul  
Așa a fost să fie.  
Știam că a făcut pușcărie  
Din motive politice  
Fiecare din cei cu care a fost înăuntru  
Ședea  
Pentru că a  
Fost  
Scris  
Spus  
Încercat  
El a fost singurul încarcerat  
Pentru că  
N-a  
Pentru delictul de nedenunțare  
L-am iubit și l-am respectat  
Nu pentru c-a fost  
Un actor mare  
Ci pentru ce  
N-a

Pentru delictul de nedenunțare  
Apoi am fost bolnav  
Un timp plecat  
Am întrebat cunoștințele comune  
Pe unde-i Mitică  
E bolnav mi-au răspuns  
Apoi am aflat că a  
M-am gândit că poate  
A plecat la Poiana lui Iocan  
Să-l întâlnească pe Cocoșilă  
Fugar de singurătate.



# Morphochroma

## *Pictorul Teodor Vișan - 80*

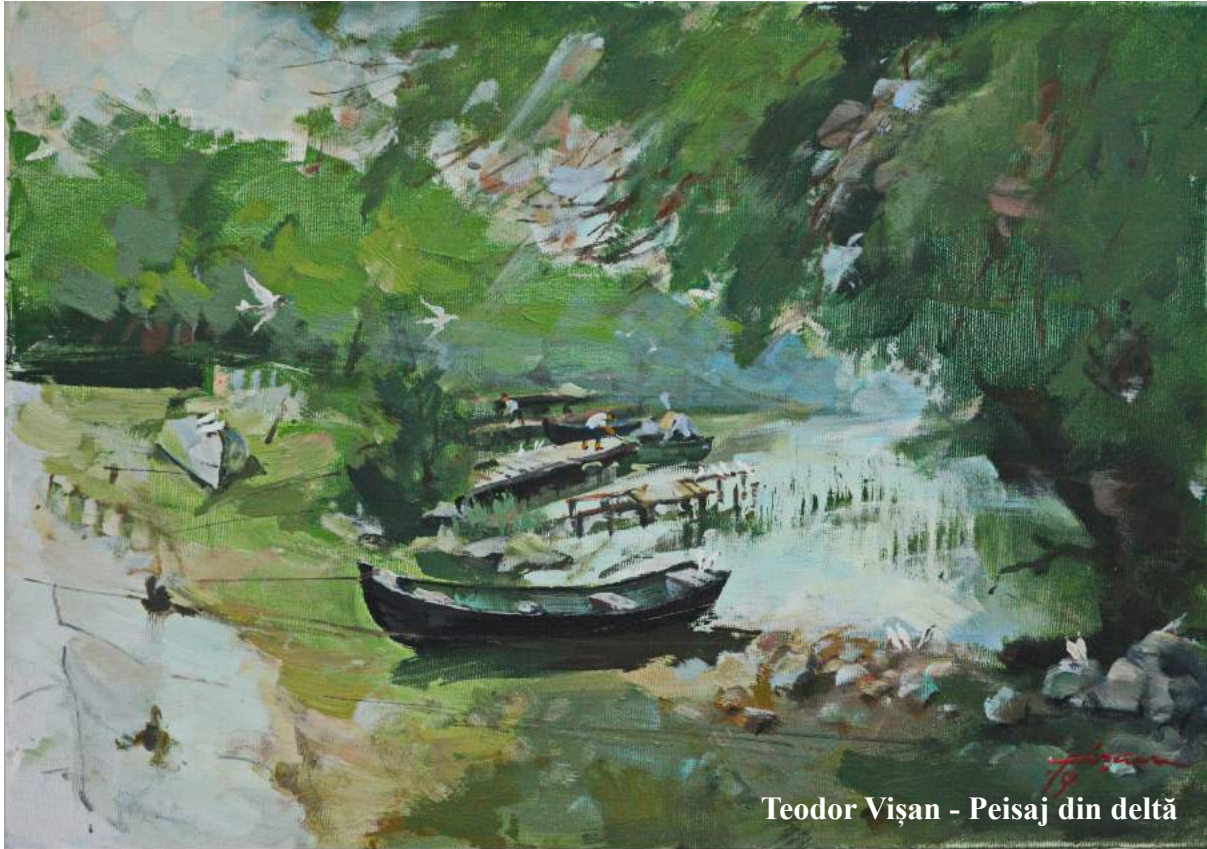


**P**ictorul Teodor Vișan împlinește 80 de ani în ziua de 31 ianuarie, o vârstă care îi dă dreptul să privească retrospectiv cu mândrie la tot ceea ce a realizat și să se bucure că sute de tablouri ale sale se află în colecții de stat și particulare din România și din străinătate, că opera sa este apreciată și prețuită de iubitorii de frumos, de criticii de specialitate. La acești ani, el este un artist cu un discurs plastic bine definit, coerent, construit în timp, care a abordat cu îndrăzneală și cu certe reușite toate genurile picturii și graficii: peisaj, portret, compoziție, nud, natură statică, flori. Despre creația sa au scris favorabil cu prilejul expozițiilor organizate criticii de artă Mircea Deac, Virgil Mocanu, Cristina Angelescu, Corneliu Antim, Marin Mihalache, Valentin Ciucă, Corneliu Ostahie, Mariana Tomozei-Cocoș, Eugen Radu Lazăr, Florica Cruceru, scriitorii Ioan Sabin Petruțias, Ion Trandafir, Coriolan Păunescu, Ion Zimbru etc. Numele său figurează în „Enciclopedia artiștilor români contemporani” (vol. I, Editura „Arc 2000”, București, 1996), apărută prin strădania

reputaților critici de artă Alexandru Cebuc, Vasile Florea și Negoită Lăptoiu, în albumul „Un secol de arte frumoase în Moldova” (vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009) și „Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010 ” (Editura Art XXI, Iași, 2010), ambele datorate lui Valentin Ciucă, în cele două ediții ale „Dicționarului artiștilor plastici gălățeni” al subsemnatului (ediția I, Muzeul de Artă Vizuală Galați, Editura „Terra”, Focșani, 2007; ediția a II-a revăzută și întregită, Editura „Axis Libri”, Galați, 2013), după cum poate fi întâlnit și pe unele cărți pe care le-a ilustrat.

În peisagistică, locul cel mai important îl ocupă seria de tablouri citadine consacrate Galațiului, oraș în care s-a născut, trăiește și creează. În aceste lucrări el a reconstituit atmosfera, frumusețea și poezia orașului de altădată, dar nu a putut să fie indiferent nici față de priveliștea noilor cartiere. Cunoscător ca nimeni altul al geografiei stradale și urbanistice a cetății dunărene, a mahalalelor sale, el a immortalizat imagini ale Galațiului vechi, cu construcții și străzi care astăzi unele nici nu mai există, a surprins farmecul specific al arhitecturii unor clădiri ca Farmacia Ținc (expresie a barocului târziu), Vila Mon Caprice, Casa Macsay, Palatul Navigației, Palatul Administrativ, Universitatea „Dunărea de Jos”, Sediul redacției ziarului „Viața liberă”, Casa pictorului Nicolae Mantu, Biserica „Sf. Pantelimon”, Casele avocatului Ștefan H. Ștefan, Casa Balș, fosta Policlinică studentescă etc. În peisajele sale în ulei și acrilic pe pânză apar frecvent Vadul Negroponte, Vadul Cărăbuș, Vadul Ungurului, respirând acea nostalgie a unor vremuri de demult, străzile Gamulea, Nicolae Bălcescu, Dornei, Universității, Pieței, Zilei, Tecuci, Gării, Alexandru Ioan Cuza. Totodată Teodor Vișan ne poartă pe sub teii de pe strada Domnească, pe cunoscutele artere comerciale, ne conduce pe malul fluviului, făcându-ne să admirăm





Teodor Vișan - Peisaj din deltă

faleza, portul, vasele ancorate la mal sau brăzdând în amonte și-n aval apele Dunării. Pentru mulți gălățeni este o surpriză plăcută și tonică să se întâlnească prin intermediul lucrărilor sale cu diverse locuri pe care ei le-au cunoscut cu ani în urmă și să le revadă așa cum le păstrează memoria afectivă, iar pentru tinerele generații este o posibilitate cum nu se poate mai nimerită de a cunoaște secvențe din orașul de altădată. De multe ori Teodor Vișan reia imaginea unor străzi și obiective edilitare în variante ale tablourilor. O face din alte unghiuri, în alte anotimpuri, în alte momente ale zilei. Elimină sau mai adaugă ceva. Procedează astfel nu din comoditate sau din îngustime tematică, ci din dorința sa de a găsi echivalențele plastice cele mai inspirate, de a ajunge la imagini rediate cât mai expresiv. Adesea străzile sunt însuflețite de prezența omului, de tropotele copitelor vreunui cal, care aleargă și el uimit de atâta libertate, părănd o făptură desprinsă de undeva dintr-un basm sau dintr-o baladă, de imaginea vreunei trăsurii sau căruțe, a unui câine, mai rar a unei mașini. În unele cazuri, cum se întâmplă în lucrările „Panoramic gălățean I și II”, mai multe

obiective sunt reunite în cadrele aceleiași pânze. În prima apar Teatrul Dramatic „Fani Tardini”, Catedrala Episcopală „Sf. Nicolae”, Palatul Navigației, Casele Ștefan H. Ștefan, Palatul Universității și vasul „Libertatea”, iar în a doua Palatul Administrativ, operă a arhitectului Ion Mincu, construit între 1904-1905, Biserica Fortificată „Precista”, cel mai vechi monument istoric al evului mediu gălățean, Statuia lui Mihai Eminescu (sculptor Frederic Storck) din parcul ce poartă numele poetului, Primăria și Palatul Simion Gheorghiu (strada Domnească, colț cu Gamulea). Luând în considerație amploarea pe care motivul citadin o ocupă în creația artistului, am putea spune că Teodor Vișan a adus un adevărat omagiu urbei natale. Pe lângă valoarea estetică, lucrările lui au indiscutabil și una documentară, fiind mărturii autentice ale unor timpuri trecute sau, dimpotrivă, argumente ale vocației constructive a locuitorilor Galațiului, vocație manifestată în funcție de comandamentele sociale ale fiecărei etape istorice străbătute.

Aspecte citadine a reținut Vișan și de la Brăila, de la Constanța, de la Brașov,

de la Tulcea, de la Sighișoara din alte orașe din țară, dar și din Anglia, Franța, Belgia, Turcia, Slovacia, Serbia, Franța. Aceste tablouri se disting prin notația realistă, prin scriitura sinceră și spontaneitatea cu care artistul, bucurându-se de ceea ce a văzut, știe să-i dea posibilitatea și privitorului de a participa la această bucurie, hrănindu-și ochiul și sufletul cu imagini care pe el l-au încântat. Pictorul a pus în valoare arhitectura deosebită, aura legendară și patina vremii în cazul unor monumente încărcate de istorie, atmosfera fabuloasă și frumusețea inedită a locurilor pe unde a trecut.

În portretistică, paleta aceloră asupra chipului cărora a stărui, punându-le în lumină importante trăsături fizice și morale, este largă, de la personalități ca Bogdan Petriceicu Hasdeu, Mihai Eminescu, Nicolae Mantu, Vasile Onuț, Emilia Dumitrescu, Paul Păltănea, până la reprezentanți contemporani ai culturii naționale și locale: Gheorghe I. Anghel, Simon Ajarescu, Ion Trandafir, Ioan Simion Mărculescu, Silviu Catargiu, Crișan V. Mușețeanu, Vlad Vasiliu, Zanfir Ilie, Nicolae Staicu-Buciumeni, Lică Dănilă, Stelian Vicol, Ion Manea, Dan Plăeșu, Apostol Gurău, Corneliu Antoniu, Coriolan Păunescu, Theodor Parapiru, Nicolae Dobrovici Bacalbașa, Violeta Ionescu, Angela Baci, Pompiliu Comșa, Aurel Stancu, Victor Cilincă, Radu Moțoc, Maximilian Popescu-Vella, Adrian Secară, Ioan Gh. Tofan etc. Multe din portretele sale reprezintă oameni simpli, unii aflați în suferință, alții epuizați de muncă sau apăsați de sărăcie și nevoi, pe care pictorul i-a studiat cu atenție, a pătruns în psihologia lor și le-a evidențiat stările sufletești, trăsăturile caracteristice.

Pasiunea manifestată pentru studierea corpului omenesc, în special a celui feminin, s-a materializat în elaborarea unei suite de nuduri prin care Teodor Vișan și-a arătat preferința pentru formele rotunde, voluptoase, incitante, armonios construite. Tablourile sale pe această temă au devenit recunoscutibile, aceasta tocmai datorită

stilului propriu în care le-a conceput, modului prin care el a înțeles să-i dezvăluie iubitorului de artă frumusețea anatomică a corpului feminin și mișcărilor sufletești ale modelelor.

Calitățile de foarte bun desenator și colorist ale pictorului le pun în lumină și uleiurile sale în care cultivă motivul floral, adevărate poeme cromatice dedicate delicateții, grației, suavității, exuberanței și proștețimii florilor. Indiferent din lumea cărei specii acestea aparțin, florile din pânzele lui Vișan încântă, îți șoptesc din snopul vertical, din firul solitar, crescut parcă în ulcică, din buchetele închipuite în formă de arbore sau din cele în care lujerele s-au mlădiat peste buza vasului.

Un aspect inedit în peisajul plasticii gălățene îl constituie și faptul că studioul artistului din strada Universității nr. 41 este întotdeauna deschis celor care vor să-i cunoască creația. Pereții acestuia sunt pur și simplu tapetați cu tablouri de pictură și grafică, ele îți vorbesc despre munca neobosită a pictorului, despre acribia cu care lucrează pentru a găsi subiecte majore și soluții plastice în consonanță cu realizările artei contemporane românești. Teodor Vișan, onorat cu Premiul Municipiului Galați (2010), cu Premiul de Excelență al Filialei Galați a UAPR (2017), ca și cu multe alte distincții, este un pictor destoinic, clasic și modern în același timp, lucid, echilibrat, care creează cu sentimentul perenității artei sale, cu bucuria de a aduce satisfacții estetice tuturor celor care vin în contact cu pictura și grafica sa.

La împlinirea venerabilei vârste de 80 de ani, îi urăm multă sănătate, inspirație și să ne încante încă mult timp de-acum înainte cu tablourile sale de pictură și grafică.

La mulți ani, prietene drag!

Teodor Vișan - Biserica Precista

# DICTIONAR

## Artiști plastici gălățeni (185)



**N**ăvălici, Corina – pictor. S-a născut în Galați, la 12 august 1970. A absolvit Liceul „Vasile Alecsandri” Galați, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Facultatea de Inginerie și Facultatea de Arte, secția pictură de șevalet, din cadrul aceleiași universități (2021), an când a început să expună la Saloanele Filialei Galați a U. A. P. R. *Expoziții personale:* „My Solo” (pictură), Galeriile de Artă „Nicolae Mantu Galați (2022).

*Participări la expoziții de grup:* „Atelier”, Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, Galați și Galeriile de Artă Focșani (2021), Salonul de Miniatură – Discover my tiny world, Galeria Cluj Art (2021), „Lumină, Culoare, Rugăciune”, Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine de la Dunărea de Jos, Sala „Sergiu Dumitrescu”, Galați (2021), „Careu de Dame”, ediția a VI-a, Iași (2021), „Dragobete Art.Ro”, edițiile a IX-a și a X-a, Iași (2021, 2022); „Portret și autoportret”, expoziție de pictură, grafică, sculptură, artă textilă, prelucrare digitală, ceramică și artă fotografică, Iași

(2021, 2022); „Artiști de la Dunărea de Jos”, Galeria Căminul Artei, București (2022), Salonul Național de Plastică Mică Brăila, ediția a XXIII-a, Galeria de Artă Brăila (2022); Panorama International Arts Festival cu tema „Război și Pace”, Italia (2022); Bienala Națională de Artă „Camil Ressu”, Galați (2022).

*Distincții:* Premiul de Excelență, acordat de Consiliul Director al Uniunii Artiștilor Plastici din România, Bienala Națională de Artă „Camil Ressu” (2022). Are lucrări în colecții private din România, Belgia, Italia și Germania.

Corina Năvălici a manifestat aptitudini pentru desen încă din clasele primare și gimnaziale, însă nu a urmat o școală de profil, abia după ce a activat mai mulți ani ca inginer revenit la prima pasiune, făcând în acest sens și studii de specialitate. Discursul ei plastic pendulează între arta figurativă cu pronunțat caracter decorativ și cea abstractă. În repertoriul ei artistic întâlnim cultivate portretul, peisajul, natura statică și compoziția executată în cheie abstractă.

Predominante sunt portretele feminine. Două sunt modalitățile de abordare a acestora. Unele amintesc de genul clasic al portretului („Phenomena”, „O privire în zori”, „La sfârșit de spectacol”, „Clovn”, „Așteptare”, „Independenta”, „Aiuritul”), altele sunt construite folosindu-se mijloace aparținând unor tendințe moderne. După ce configurează pe suportul de pânză fața ovoidală a personajului, ochii, gura, nasul, artista împarte suprafața expresiei chipului în mai multe zone, pe care aplică culori diferite, intense, așezate prin juxtapunere în straturi consistente, strălucitoare. Podoaba capilară, prin excelență decorativă, este alcătuită din forme cu motive florale,

geometrice sau abstracte. În ansamblurile acestor portrete impresionează cromatica de o mare intensitate tonală, vigurozitatea și spontaneitatea desenului, mișcarea gestuală a tușelor. Această fragmentare a chipului personajelor, varietatea culorilor, armonia pe care ele o creează, decorativismul exprimă vitalitate, energie, dinamism, calități care atrag și încântă privirea iubitorilor de frumos, creează emoții și declanșează sentimente („În oglindă”, „Marioneta”, „Visătoarea”, „Fata verde cu părul pădure”, „Copilărie”, „Uita-te la mine!”, „Somnul” ș.a.).

Peisajele redau fie aspecte din natură („Aproape de mal”, „Liniștea câmpului”, „Apus”), priveliști urbane („Construcții”, „Orașul”), fie artista le prezintă abstractizant, mizând pe forța expresivă a culorii („Exuberanță”, „Miracolul grădinii”, „Inflorescență”). În „Naturi statice” elementele de recuzită sunt puține (ghivece cu flori, o sticlă, un pahar, fructe), accentul artistei convergând pe evidențierea materialității obiectelor și crearea unui ambient plăcut.

În compozițiile abstracte ale Corinei Năvălici se simte influența picturii gestuale a lui Jackson Pollock, din creația căruia pictorița a realizat cu ceva timp în urmă și unele reinterpretări. Există în aceste lucrări o orchestrație cromatică bine strunită, obținerea unor ritmuri ale petelor cromatice care creează o mișcare dinamică și emană o energie tonică („Ascuns în umbră”, „Semn ascuns I, II”, „Simțuri ascuțite”, „Un minut de cântec”, „Un minut de poveste”).

Aflată în plin proces de evoluție, Corina Năvălici face dovada unei artiste talentate, muncitoare, preocupată pentru a-și forma un stil propriu de exprimare și suntem siguri că în viitor va reuși, fiindcă în expoziția personală de anul trecut de la Galeriile de Artă „Nicolae Mantu” am întâlnit germenii care ne dau speranța optimismului de care și artista este însuflețită.



Corina Năvălici, Portret I



Corina Năvălici, În oglindă  
exp. Portret-ASutoportret, Iași, 2022)

# Bustul parașutistei-pilot

*Smaranda Brăescu*



*Bustul parașutistei-pilot  
Smaranda Brăescu*  
**Liviu - Adrian Sandu**

**P**rin Lege, 2022 a fost proclamat de Parlamentul României ca „Anul Smaranda Brăescu”. Un an prilejuit de împlinirea a 125 de ani de la nașterea „Reginei aerului”, cum a fost denumită de presa americană, și 90 de ani de la stabilirea recordului mondial absolut la parașutism. Un an dedicat la nivel național celebrării, prin diferite manifestări, a memoriei și recunoașterii meritelor Smarandei Brăescu, prima femeie parașutist și a treia aviatore din România, campioană europeană la parașutism (2 octombrie 1931, salt de la 6200 metri înălțime) și campioană mondială (19 mai 1932, la un concurs de la Sacramento, S.U.A. obține recordul mondial absolut la parașutism, deținut de un ofițer american, sărind cu o parașută de fabricație românească de la 7400 metri, record nedoborât până în 1951).

Pentru gălățeni, numele Smarandei Brăescu are o rezonanță cu totul specială, fiindcă ea a pornit pe drumul marilor realizări aeronautice de pe plaiurile noastre binecuvântate, fiind născută în satul Hănțești, comuna Buciumeni, la 21 martie 1897. La Tecuci, orașul pe aerodromul căruia s-a născut încă din copilărie visul Mândiței (așa i se spunea în familie) de a deveni aviatore, în cadrul Festivalului ce-i poartă numele, ediția a III-a, în curtea Muzeului Aeronauticii Moldovei din localitate, s-a dezvelit la 21 mai 2022 bustul parașutistei, eroina căreia după prima ei mare performanță, la 3 octombrie 1931, Regele Carol al II-lea i-a conferit Ordinul „Virtutea Aeronautică”, clasa „Crucea de aur” cu două barete.

Montat pe un soclu din beton armat, înalt de 1,80 m, bustul, realizat din rășină acrilică (un material foarte rezistent, obținut din pulbere minerală și o rășină acrilică pe bază de apă), este opera sculptorului gălățean Liviu-Adrian Sandu. El a fost comandat acestuia de Filiala locală a Asociației Române pentru Propaganda și Istoria Aeronauticii (ARPIA), al cărei președinte este

comandorul în rezervă Dorel Chiș, membru al Asociației Aviatorilor Europeni. Bustul o prezintă pe „Regina Înălțimilor” îmbrăcată într-o jachetă de aviator cu un bogat guler de blană. Pe cap poartă casca și ochelarii de pilot. Fața îi este rotundă, iar zâmbetul larg și întreaga înfățișare a chipului exprimă modestie, inteligență, fermitate, neînfricare, răspândind în jur o lumină binefăcătoare, izvorâtă din adâncul ființei. Imaginea ei insuflă încredere și curaj celor care o privesc, puterea de a învinge greutățile vieții oricât ar fi ele de mari.

În finisarea lucrării, sculptorul i-a imprimat acesteia o patină care o apropie de culoarea bronzului. O copie a monumentului a fost amplasată și în curtea Școlii Gimnaziale „Smaranda Brăescu” din Hănțești.

Temerara parașutistă-pilot, cea pe care tecucenii au reușit să o nemurească și prin ridicarea acestui bust, a avut un destin tragic. Deși a fost recordmenă națională și mondială la saltul cu parașuta, deși s-a numărat printre puținii instructori de parașutiști militari, activând ca instructor la Batalionul 1 de parașutiști de la Băneasa, iar în timpul celui de-al Doilea Război Mondial a participat ca pilot în cunoscuta Escadrilă Albă de avioane sanitare, salvând viața soldaților români răniți pe frontul de Est și apoi pe cel din Vest, după sfârșitul conflagrației mondiale, comuniștii au acuzat-o că ar face parte dintr-un grup de parașutiști care se opuneau noului regim instalat la 6 martie 1945, au condamnat-o la doi ani de închisoare, s-a ascuns de autorități pentru a nu fi arestată,

refugiindu-se la o mănăstire sub un nume fals, s-a îmbolnăvit de cancer mamar, a fost operată și a încetat din viață, la 2 februarie 1948, în Clinica Universității din Cluj. A fost înmormântată în Cimitirul Central al acestui oraș de Congregația Maicii Domnului sub numele de Maria Popescu.

Autoul bustului de la Tecuci, sculptorul Liviu Adrian-Sandu, s-a născut în Galați la 3 ianuarie 1968. A absolvit Academia de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design (1997). Este doctor în Arte Plastice și Decorative a Universității de Vest, Timișoara (2011); membru al Grupului „Axa” (2001); membru al Societății Sculptorilor Portrețiști din Americi (Portrait Sculptors Society of the Americas), Secțiunea „Internațional”; fondator al Societății Artiștilor Figurativi din România (2016). A lucrat ca profesor la Școala de Arte Galați (1997-1998), asistent universitar la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Teologie Ortodoxă, secția Artă Sacră (1997 – 2000), profesor asociat la Liceul de Artă ”Dimitrie Cuclin” Galați (2005 -2015); muzeograf la Muzeul de Artă Vizuală Galați (2005 –2017). În prezent este conferențiar universitar la Facultatea de Arte din cadrul Universității „Dunărea de Jos” Galați. S-a remarcat ca un redutabil portretist, cunoscute fiind portretele care îi reprezintă pe Regele Ferdinand, Prințesa Margareta, dr. Aristide Serfioti, scriitorul Octavian Paler sau pe unii dintre slujitorii culturii gălățene: actorii Marcel Hârjoghe și Lică

Dănilă, pictorul Gheorghe Miron, istoricul Dan Basarab Nanu, criticul de artă Comeliu Stoica, colecționarul Vasile Joanta etc.

Are lucrări în spații publice din Iași, Agigea, Bacău și Galați. Este autorul cărții „Emoții, expresii și fizionomii în sculptura statuară occidentală” (Editura Cartex, București, 2020). A fost distins cu Premiul I la Concursul de creație plastică „N. Tonitza”, Iași (1996); finalist la Concursul Internațional de Artă Realistă Contemporană, organizat de Art Renewal Center din S. U. A. (2013); Premiul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național Galați (2013); Premiul Asociației „Pro Boholț” la Bienala Națională de Artă „Camil Ressu” Galați (2020).

S  
U  
M  
M  
A  
R

## **ARHIVĂ FOTO**

1. Poetul Mihai Eminescu

## **CRONICĂ**

10. O cale spirituală autentică – Octavian Mihalcea

6. Ermetism Oniric – Liviu Vișan

## **SERIAL**

14. Ce sămânță ai pus dumneata, domnule? – Ion Manea

32. Mihai Eminescu: „Ochii – iscoditorii firii” (I) – Cătălin Enică

23. Enciclopedia Galaților. Între neputința de a se naște și ispita de a exista (I)  
– Gheorghe Felea

## **DOCUMENT ISTORIC**

28. Un escroc în limuzină – Violeta Ionescu

## **CREAȚIE LITERARĂ**

12. Dincolo de piele – Carmen Bulzan

35. Nimeni nu are amintiri din ziua în care s-a născut – Liviu Vișan

37. Mitică – Gheorghe Bacalbașa

## **RĂFTULESCU**

9. Umbra – Stela Iorga, Editura Eikon

11. Misterele Galaților. Hotel Metropol – Violeta Ionescu,  
Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”

17. Corabia lui Sterian. Memoria lui Femios V – Sterian Vicol  
Editura Timpul

22. Amintiri – Gheorghe Eminescu, Editura Floare Albastră

31. Operaționalizare psihopedagogică. Cercetări clinice – coord. Simona Trifu

## **D-ale SCRITORILOR**

2. Vorbim eminesciana și punctum – Viorel Dinescu

5. 33+3. Spre psihic, spre învelișurile mentale – INTERVIU cu scriitoarea  
Hanna Bota - Alina - Simona Dragomir

## **TRADUCERI**

19. Paul Emond. Cele douăzeci și patru victorii de etapă ale pictorului Belgritte  
(III) ficțiune – Carmen Andrei

## **ARTĂ PLASTICĂ**

38. MORPHOCHROMA – Corneliu Stoica

41. DICȚIONAR. Artiști plastici gălățeni (185) – Corneliu Stoica

43. Bustul parașutistei-pilot Smaranda Brăescu – Corneliu Stoica



Tragez C. hotdy moca u ofise,  
tragez pored Tobz uhylaje voda  
Pa C. pod ofisy stoy u tej moca  
opivati mramny a udygo voda?

Pa C. iz omrije, vore hotare.  
teli mramna nje si tona -  
nje upominasi, iz tam kler ptacu,  
iz kucie cigete u malohi pruz...

to moca i bota srod rapommrona  
Ler ku srebri chazga joraga  
sta lu, co u prehto vomy ramrona,  
to ramon vrozicni bolen ramona.

Tombo C. moe!... ler lu moj laci  
Nigdy vrozicno mre vydei tonu,  
Lava da mlyz vracai jednehoj.  
Do tu i vrozicni, bolici vrom!

Poban nje probau!... Ty jedna moji  
vromi probasai vromi ofovicha  
Moje celabni ras pri!... O boie!  
Ler ramon dola moja pri laba?